AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 6

KARİKATÜR

SAYI : 70 • OCAK 1999

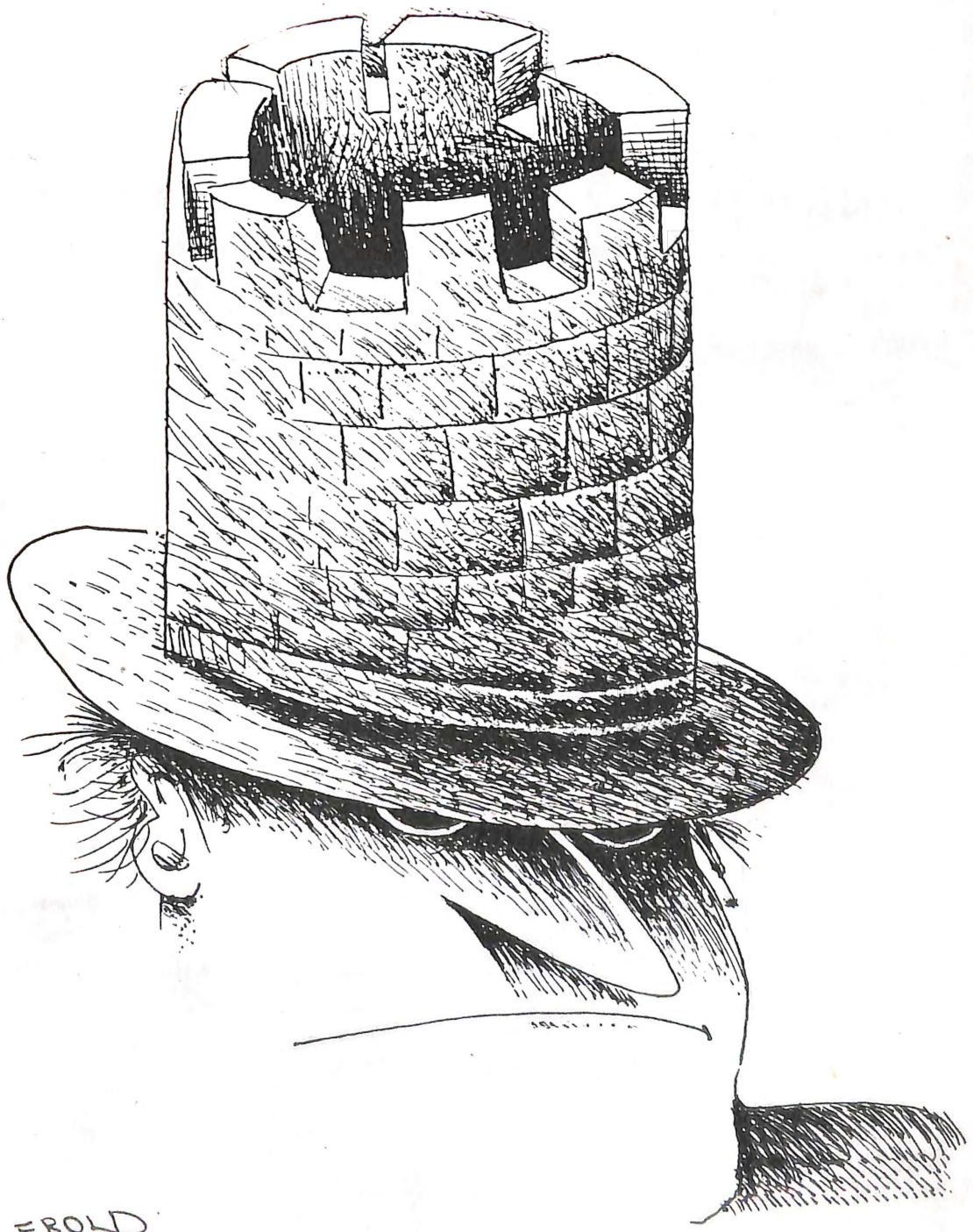

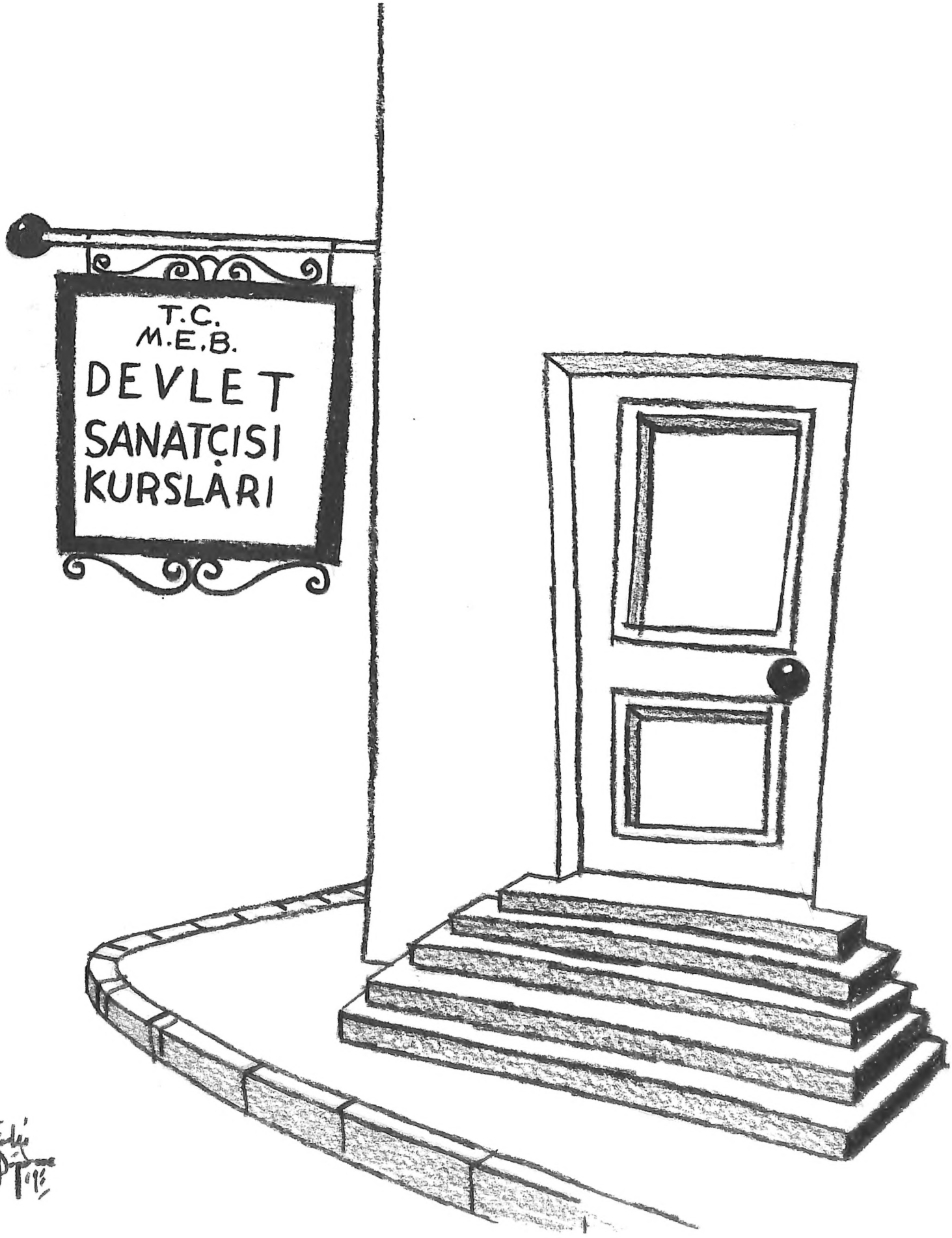

KADİR DOĞRUER

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU
ALİ FUAT SÜER
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
HİCABİ DEMİRCİ
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR
ALİ ULVİ ERSOY
ALTAN ÖZESKİCİ
AHMET ERKANLI
AKIN ÖNDER
ALİ OSMAN TAŞ
ALİ ŞUR
ALİ HERKÜL ÇELİKKOL
ALPER SUSUZLU
CEM KOÇ
CEMALETTİN GÜZELOĞLU
CEM KENAN ÖNGÜ
CEZMİ ERMİŞ
ERGİN GÜLEN
EROL ÖZDEMİR
ERDOĞAN KARAYEL
FETHİ DEVELİOĞLU
DİNÇER PİLGİR
HÜSEYİN TANYERİ
HİCABİ DEMİRCİ
HAKAN SÜMER
HASAN UYSAL
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İZEL ROZENTAL
NURİ BİLGİN
KADİR DOĞRUER
KURTULUŞ KAYALI
KEMAL ÖZYURT
MÜMTAZ İDİL
MUSTAFA BİLGİN
MİLKO DİKOV
NECATİ ABACI
NEHAR TUBLEK
OĞUZ GÜREL
ÖZCAN ÇALIŞKAN
RUHİ TEK
TONGUÇ YAŞAR
TAYFUN AKGÜL
TANJU ÖZKAN
SAMİ CANER
SEÇKİN TEMUR
SUNDUZ AKMAN
SERDAR ÇAKIRER
YİĞİT ÖZGÜR
YENER ÇAKMAK

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Antalya/Cihan İşbaşı • Bursa/Mümin Bayram • Çorum/Altan Özkesici • İzmir/Cem Koç • Trabzon/Adnan Taç • Mersin/Serdar Kutça • Sinop/Seyit Saatçi • Zonguldak/Kürşat Coşkun • Kıbrıs/Hüseyin Çakmak

DİZGİ : DAMAR LTD. ŞTİ. • ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 232 01 11

BASKI: YORUM BASIN YAYIN SAN. LTD. ŞTİ.
Fevzi Çakmak Sk. No: 15/C Tel: 229 00 76 Ank.

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ
Konur Sokak 31/10 Kızılay-Ankara
Tel/Fax: 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 6.000.000 TL • Bir Yıllık: 12.000.000 TL

Kapak Karikatürü: EROL ÖZDEMİR

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayınlanamaz.

Karikatürcüler Derneği

Sevgili Karikatür Dostları,

98'i geride bırakıp 99'a merhaba dedik. Ekonomik ve siyasal felaketlerin 99'da da tekrarlanmaması en büyük dileğimizdir. Geçen yılın son günlerinde, Karikatürcüler Derneği'nin 25. Genel Kurul Toplantısı İstanbul'da gerçekleştirildi. Geniş bir üye katılımı ile yapılan toplantıda Bedri Koraman başkan, Metin Peker genel sekreter, Muhittin Köroğlu sayman, Neşe Binark ve Erdoğan Karayel üye seçilerek yönetim kurulunu oluşturdular. Karikatür Dergisi yeni yönetim kuruluna başarılar diler.

9 Aralık 1995 tarihinde Paris yakınlarında trafik kazasında kaybettiğimiz Serdar Çakırer adına bu yıl üçüncüsünü düzenlediğimiz karikatür yarışmasında Ali Osman Taş birincilik, Erdoğan Oğultekin ikincilik, Cumhur Gazioğlu üçüncülük ödülünü kazandılar. Ödül töreni şubat ayı içinde Ankara temsilciliği lokalinde yapılacak. Sevgili arkadaşımız Serdar Çakırer'i saygı ve özlemle anıyoruz.

Derneğimizin üyesi Abdülmecit Özbek'i İtalya'da çalıştığı geminin kazanının patlaması sonucu kaybettik. 1972 Samsun doğumlu Özbek, endüstri meslek lisesi gemi makinaları bölümünden mezun oldu. Özbek daha sonra girdiği 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim bölümünü ekonomik sıkıntılar nedeniyle bırakıp gemiciliğe başladı. Karikatürcüler Derneği'ne üye olan ve gemicilik yaparken de karikatür sanatını sürdüren Özbek, birçok karma sergiye ve yarışmaya katıldı. Özbek'in katıldığı yarışmalardan kazandığı bazı ödüller şunlar:

Samsun Çevre İl Müdürlüğü Karikatür Yarışması'nda 1. ve 2. ödülü (1991)

Lions Klüpleri Uluslararası Gençlerarası Karikatür Yarışması'nda mansiyon (1991)

Vaniköy Lions Kulübü Yarışması'nda büyük ödül (1993)

Yargan Mizah Dergisi Karikatür Yarışması'nda başarı ödülü (1993)

Takav Karikatür Yarışması'nda ve Musa Anter Karikatür Yarışması'nda 2. ödülleri (1993)

Şubat sayısında buluşmak dileğiyle aydınlık günler sizin olsun.

MAKSAT MUHABBET

■

hASAN uYSAL

■

KINAMA ÜZERİNE MASUM BİR ÇALIŞMA

Bir arkadaşım aradı, 7. sınıfa giden kızının katılacağı panel için. Konusu insan, yani "iyi insan" Başıma gelecekleri bilmiyordum, "Gelsin bana, hallederiz" dediğimde...

Böylesine zorlanmamıştım şimdiye dek. Nasıl anlatılır "iyi insan" ortaokul öğrencisine? "Yalan söylemez" desem yanlış. Kan dökülmesin, ortalık karışmasın diye söylenen yalanı nasıl yabana atarım? "Çalmaz, başkasının malına göz koymaz" desem, yine yanlış. Kim istemez, milletin kanını emen bir sülüğün malını gasbedip yoksullara dağıtmayı? "Başkalarına yardım eder" desem havada kalacak.

İyi de, ben ne anlatacağım? "Başkası için kötü düşünmez" desem külliyen yanlış olur. Örneğin Çiller, Demirel, Yılmaz, Baykal ya da Ecevit vs. hakkında kaç kişi iyi düşünüyor? "Devlete, yasalara bağlıdır" söyleminden ise hemen caydım. Öyle ya bu sisteme bağlı olmak, iyilik ölçüsü olabilir mi? "Devletine, vatana, topluma, ailesine yararlı insan" desem....Iıh! Son derece subjektif bir söz. Üstelik devlete hakim olan hastalıklı kafaya göre çoğumuz vatan haini değil miyiz?

Onca beyin cimnastiğinin ardından kaçamak yanıtı buldum:

"Zaaflarının esiri olmayan insan, iyi insandır!"

Ne anladı bilmem, ama ben de bu zor sorudan kurtardım. Yine de verdiğim yanıt içime sinmedi. Ne demek zaafının esiri olmayan insan? Usuma, 70 yaşında cinsel yaşamı sona eren Sokrat'ın sözü geldi.:

"Artık özgürüm!"

İnsanın başat zaafı cinsellik için, bundan daha kısa ve özlü cümle kurulabilir mi? Zaaf bir tek cinsellikle kalsa iyi. Maşaallah zaaflarımızdan geçilmiyor. Bu bazen para, bazen iktidar, kimi zaman yeme-içme olabiliyor.

Hay allah, kızcağıza yanlış bilgi verdiğime eminim. Zaafların esiri olmayan insan; iyi değil, ancak özgür sayılabilir. Peki ama iyi insan kim? "İnsanlığa yararlı olanlar" desem çok genel olur. Başkasına zarar vermez desem, başkasına yararı olmayana, insan bile denmez. Sonunda iyi insan tanımının, kişiye, topluma ve zamana göre değiştiğine karar verip, daha fazla düşünmekten kurtuldum.

***

Beğenilmeye, övülmeye düşkünlük de zaaflarımız arasında... Zaten bu gereksinimiz karşılanmazsa, kendi kendimizi övmüyor muyuz? Kötülenmekten vazgeçtim eleştirilmekten bile korkuyoruz öte yandan. Bize, zaaflarımızı iyi bilip, olabildiğince bundan uzak durmak düşüyor.

Nitekim, günlük bir gazetede yazarken az da olsa okurlardan mektup alıyorduk. Bu zaafımı terbiye etmek için mi, yoksa başka nedenle mi her neyse, eleştiren, kızgın okur mektuplarını yayına vererek diğer okurlarla paylaşmayı; methedenleri ise kendime saklamayı tercih ediyordum. Bu bana daha doğru geliyor. Yaşamımızı, hakkımızda söylenecek sözler, yargılar üzerine kurmamamız gerekiyor ama eleştirileri dikkate almak da gerek.. Gazeteci için bu çok daha önemli. Çünkü yazılarımız yayınlandıktan sonra, bizden çıkıp okuyanların malı oluyor. Okur, beğenir ya da beğenmez, bundan yararlanır ya da kaldırıp atar. Tabii ki beğenilsin diye yazıyoruz. Ancak beğenmez ve bu konuda eleştirisini yaparsa, bu çok önemlidir yazar için. Onun için "eleştirilerin yayınlaması gerekir." diye düşünüyorum. Ve ben bunu yaptım.

Ancak bunu yaşama geçirmek, söylemek kadar kolay olmuyor. Eleştirileri elimle yayına veren ben, yayınlanınca burulan, daralan yine ben olmuştum! Örneğin o günlerde iki hafta içinde rastlantı eseri yazılarımızı eleştiren okur mektupları üst üste yayınlanmasın mı? Kabul gününe döndük, iyi mi?

Ardından beklenmeyen bir sonuç çıktı; Bu kez çok sayıda okurdan, eleştirileri eleştiren yazılar gelmeye başlamasın mı? Tabii ki sevindim, gururlandım. Ama tahmin etmediğim ve nasıl davranmamın doğru olduğunu bilemediğim bir durum çıktı ortaya. Eleştirilerin altından kalkmak için, eleştirileri eleştiren mektupları da verse miydim okur köşesine?

Aslında daha önce köşe yazılarını sevmediğimi ve pek okumadığımı söylemiştim. Bu yüzden köşe yazmamayı sık sık düşünürüm doğrusu. Ben köşe yazarı değil gazeteciyim. Köşe yazısı ancak hobi olabilir. Üstelik 20 yıldır haberler için almadığınız eleştirileri köşe yazıları için almak insanı bunaltıyor. Duygusal yazı yazıyorsun "Bunlar gazetecilik yazıları değil" eleştirileri geliyor. Vazgeçip kayda değer anılara giriyorsunuz. Kimi okurlar, "eski yazıların iyiydi" derken, kimileri "yaşam öykülerini okumak zorunda mıyız?" diyor. "Bunu senden beklemezdim" ya da "bu yazı belki hafta sonu yazısı olabilir" diyenlerin varlığı sıkıntımı artırıyor. Ne yapmalı?

Alışılagelmiş biçimde yazmak da istemiyorum. Güncel olaylar için yorum yapmaktan, ahkâm kesmekten nefret ediyorum. Haberleri yorumlamanın okuru aptal yerine koymak olduğunu düşünüyorum çünkü. Yazıdan amacım yararlı ve eğlenceli olması, sonra rahat okunması. Dimyat'a pirinçe giderken eldeki bulgurdan olmak, kaş yaparken göz çıkarmak da cabası.

Hani adamcağız Ramazan ayında havaya girip, bir tarikata kapılanmaya soyunmuş. Tarikat başı, "olmaz" demiş, "önce nefsini sınamalısın. Bunu başarırsan belki... Onun için, ilk olarak karına üç hafta yanaşmayacaksın!"

Tarikata girmeyi kafasına koyan adamcağız üç hafta sonra alı al moru mor çıkagelmiş. "Ne oldu?" demiş tarikat başı. "Daha ne olsun" demiş adam. "İlk hafta rahat geçti. İkinci haftayı zor tamamladım. Üçüncü haftanın son günü karımla alışveriş için Migros'a gittik. Ekmek almak için üst rafa uzanmasın mı? O bacakları, kalçaları görünce gözüm döndü. Hele meyve almak için eğildiğinde, ne yalan söyleyeyim tutamadım kendimi."

"Tamam tamam!" diye gürlemiş tarikat başı. "Bu durumda sen tarikata marikata giremezsin!"

Başını iki yana sallamış adamcağız, "Sıçayım ulan senin tarikatına"diyerek, "tarikata girip girememem mühim değil, sizin yüzünüzden Migros'a giremiyoruz artık."

***

Maksat Muhabbet'le ilgili, beni sevindiren bir gelişmeyi de sizlerle paylaşmalıyım. Bir TV şirketinden öneri geldi; Maksat Muhabbet'te yayınlanan yazıları, konunun geçtiği yerlerde anlatmam önerildi. Görüldüğü gibi derginin az kişiye ulaşmasının avantajı bu...Yazılar çok insanla paylaşılsaydı böyle bir öneri yapılır mıydı hiç? Böylece çok insanla paylaşabileceğim düşüncelerimi. Ancak beni bunaltan eleştiriler aynı ölçüde artarsa ne yaparım? Düşünüyorum hâlâ onun için. Ama, eleştirilere alışamadığım için de kendimi şiddetle kınıyor, umudumun giderek azalmasına karşın yine de sizlere sağlık, başarı ve mutluluk dolu bir yeni yıl diliyorum.

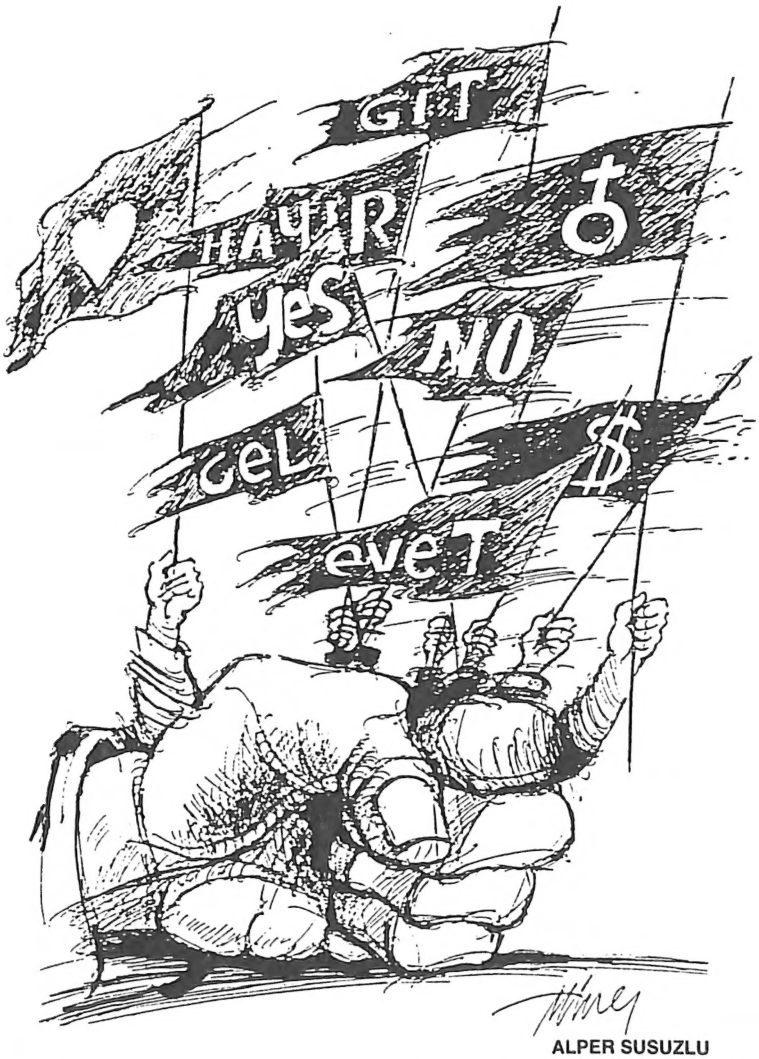

ALPER SUSUZLU

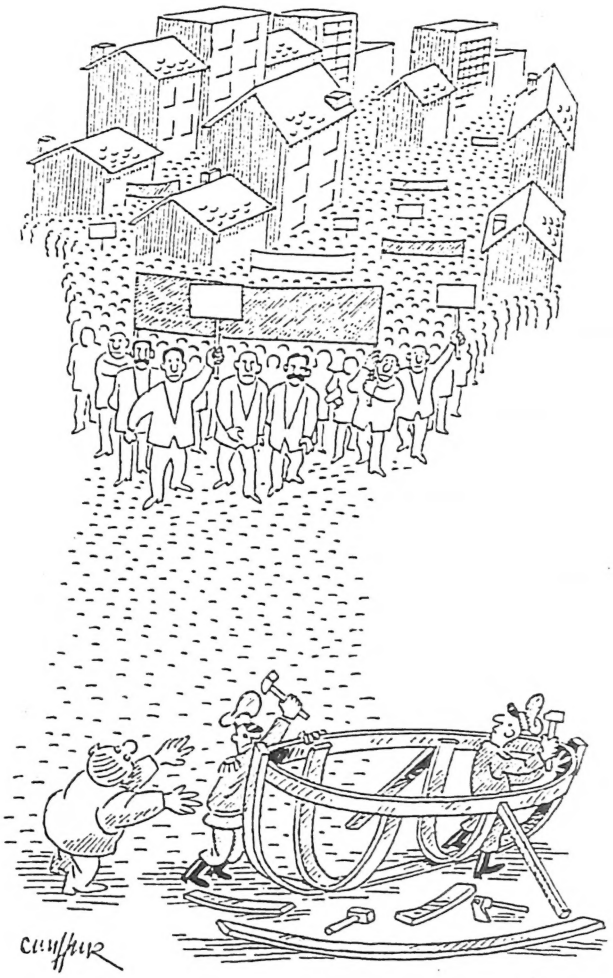

CUMHUR GAZİOĞLU

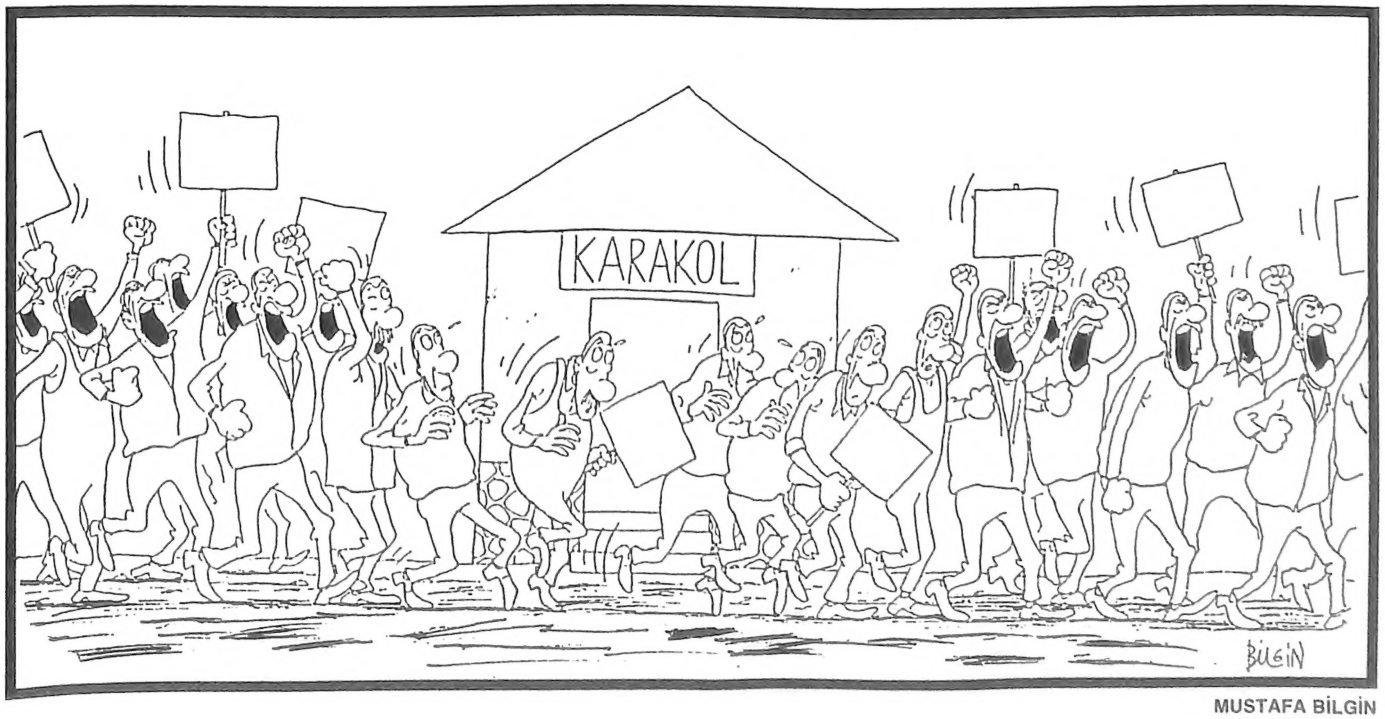

MUSTAFA BİLGİN

BUNALIM TÜRKİYE'DE Mİ SOSYAL BİLİMLERDE Mİ YOKSA HER İKİSİNDE BİRDEN Mİ VAR? II

ZARF İLE MAZRUF

KURTULUŞ KAYALI

Matematiksel açıklama Yılmaz Esmer'in "Ahlâki Değerler ve Toplumsal Değişme" başlıklı makalesinde de görülmektedir. Açıklamanın sonunda da doğru sayılabilecek bir değerlendirme yapılmaktadır: "Şurası açıktır ki, Türkiye'deki ahlaki değerlerin değişimiyle ilgili çok daha derin, kendi teorik çerçevesine oturmuş ve diğer ülkelerle de mukayese imkânı veren araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmaları geriye dönük olarak yapmak ancak ikinci el -ve fazla sistematik olmadığını hepimizin bildiği- verilere dayanarak mümkün olabilir. Ama hiç olmazsa bugünden itibaren, bu yöntem sınırlamasından kendimizi kurtarabilir ve en uygun yöntemlerle veri toplamaya başlayabiliriz. Aksi takdirde, bundan on yıl sonra da kendimizi veriye dayalı analiz açısından aynı yoksul konumda bulacağımız tabiidir."(1) Aslında bu tür bir yorum konunun çözümlenmesini bir kenara bırakmayı meşrulaştırmaktadır. Belki de bu nedenle Esmer sözü edilen makalesindeki verileri kendisinin de yazarları arasında yer aldığı 1991 tarihinde yayınlanmış bir araştırmanın verileriyle karşılaştırmaktadır. Böylesi bir karşılaştırmanın fazla anlamlı olmadığı açıktır. Daha önceki dönemin araştırma verileriyle karşılaştırma eylemi önemli sonuçları ortaya çıkarabilir. Ancak geçmiş dönemde bu tür araştırmalar yapılmamıştır. Fakat burada dikkat edilmesi gereken nokta 1960'lı 1970'li ve 1980'li yıllarda ampirik araştırmaların yapıldığı ama kültürel değerler üzerinde durulmadığıdır. Dolayısıyla kültür ve değerler alanının neredeyse hepten ihmal edildiği görülmektedir. Tüm bunlara rağmen geçmiş dönemdeki değerlerin bir şekilde anlaşılması lazım gelmektedir. Aksi halde bu alanda ne tür bir gelişim olduğu anlaşılamaz. Bu nedenle ikinci el metinleri ve fazla sistematik olmayan çalışmaların verilerini kullanmak gerekmektedir. Frederic Frey'in değerler üzerine çalışması önemli ipuçları sunabilir. Gene 1960'lı yıllarda **Türkiye'de Modernleşme Eğilimleri** başlıklı Devlet Planlama Teşkilatı araştırması da bir karşılaştırma ölçütü olarak nitelenebilir. Bunların yanında genel mahiyetteki değerlendirmeler de hesaba katılabilir. Bu kitapta da belirtildiği gibi 1960'lı yıllar Türkiye'de modernleşme kuramının fazlasıyla etkili olduğu bir dönemdir. Modernleşme kuramı doğrultusunda yapılmış çalışmaların değerler konusunda önemli saptamaları bulunmaktadır. Fakat Esmer'in çalışması kendi verilerine bile geniş bir şekilde yaklaşma denemesine niyeti olmadığını göstermektedir. Esmer'in çalışması siyaset bilimi alanında ampirik çalışma fetişizminin en azından bazı kesimlerde 1960'lı yıllardaki katılığından hemen hiçbir şey kaybetmediğini göstermektedir. Makale 1960'lı yıllar siyaset bilimi anlayışının bazı kesimlerde olduğu gibi devam ettiğini göstermektedir. Kültürel alana ilişkin çalışmanın bu özelliğini koruması özellikle önemli sayılmalıdır.

Kültür alanıyla en ilgili makale de daha ilginç sayılabilecek değerlendirmeler yapılmaktadır: "Türkiye'de Tanzimat döneminde politik düşünceler kadar, Tevfik Fikret, Osman Hamdi, Muhsin Ertuğrul, daha sonraları Halide Edip, Hüseyin Rahmi Gürpınar v.b. sanatçı ve edebiyatçıların da demokrasinin benimsenmesinde büyük rolleri olmuştur."(2) Diğer sempozyumda sanat alanı bu sempozyumdaki genişliği içinde bile ele alınmamıştır. Ancak yukarı da alıntılanan cümlede çok sayıda somut yanlış bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Muhsin Ertuğrul'un 1892 doğumlu olan Muhsin Ertuğrul'un rahatlıkla Tanzimat dönemine yerleştirilmesidir. Gene onunla bağlantılı olarak Halide Edip ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın daha sonraki dönemin edebiyatçıları oldukları söylenmiştir. Doğum tarihlerine bakıldığı zaman onların Muhsin Ertuğrul'dan daha önceki dönemin sanatçıları oldukları rahatlıkla görülebilir. Bunlardan öte Erzen'in Halide Edip'in düşünceleri ile aşina olması durumunda onu demokrasinin gelişimi açısından olumlu olarak değerlendireceği de kuşkulu görünmektedir. Tüm bunların dışında demokrasi konusundaki genellemenin ne ölçüde gerçekçi olduğu da tartışılabilir. Ancak bu tür nitelemeler makalenin ancak bir yönünü anlamaya yardımcı olmaktadır.

Erzen'in makalesinde zaman zaman gerektiği halde geçmişe gönderme yapılmamakta, yapıldığında da yukarıdaki örneklenene benzer yanılgılar ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen özellik bir başka durumu ortaya çıkarmaktadır: O da kültüre ilişkin metinlerin yoğunlukla günümüzle bağlantı kurmaları, geçmiş dönemdeki özellikleri neredeyse hiç kaale almamalarıdır. Günümüz üzerinde yoğunlaşıldığı için de geçmişe dönük nitelemelerde önemli yanlışlıklar bulunmaktadır.

Sadece geçmişe dair nitelemeler konusunda değil, ilgi alanları konusunda da seçicilik yapılmaktadır. Erzen'in makalesinebakıldığı zaman görsel sanatlara - resim - heykel - fotoğraf ve yeni ifadeler'e diğer sanat dallarına nazaran daha fazla yer verildiği görülmektedir. Buna ilave olarak edebiyat alanına öncelikli alanı dışındaki sanat alanlarına göre daha fazla önem vermektedir. Bu nedenle de edebiyat alanına ilişkin sansür örneklerini vurgu yaparak hatırlatmasına mukabil sinema alanındaki sansür uygulamalarının farklılığı üzerinde hiç durmamaktadır. Aslında sinema alanı dışındaki herhangi bir sanat alanındaki uygulamaların sansür olarak vasıflandırılması doğru da değildir. Bir tek sinema alanında eser / yapıt/film gösterimden önce denetlenmektedir. Bu noktada geçmişe dönük somut örnekler üzerinde neredeyse hiç durmadığı görülmektedir.

Yazarın dikkati tümüyle güne, yaşanan tarih kesitine dönük olduğu için evrensellik / yerellik farklılaşmasının neredeyse sadece günümüze has olduğunu sanmakta, özellikle 1960'lı yılların çoğu sanatçısının neredeyse hepsinin diline pelesenk olmuş olan "evrensel olmanın yolu ulusal olmaktan geçer" şeklindeki anlayışını düşünmek; yeni dönem sanat ürünlerini bir de o açıdan gözden geçirmek gereğini duymamıştır. Sanat eserlerindeki değişimin boyutunu ve niteliğini anlamak ancak bu şekilde mümkün görünmektedir.

Yakın geçmişe ve kimi sanat alanlarına dönük ilgisizlik kimi önemli sayılabilecek yanlışlıklara yol açmıştır: "1960 yıllarında melodramatik konular ya da hafif Hollywood türü monden öykülerle popülerlik kazanan Türk sineması 1960'lar sonlarında toplumsal konulara yönelmiş, işçi ve köylü sorunlarını dile getirerek halkı yakından tanıtan sosyal bir gerçekçilik işlenmiştir."(3) Yukarıdaki cümledeki irade Türk sinemasının 1950'li yıllarda popülerleştiğini fark edemediği gibi, toplumsal gerçekçi Türk sinemasının 1950'li yılların sonu ve 1960'lı yılların başlarında somutlaştığının da bilincinde değildir. Ondan öte Türk sinemasının televizyonla ilişkisi de gerçekçi sayılamayacak bir şekilde nitelenmiş, sinemanın 1980'li yıllarda büyük bir darbe yediği şeklinde anlamsız değerlendirmelere konu olmuştur.

Başka alanlardaki gelişmeler ve değişik gibi görünen düşünsel odakların benzeşebilecek yönelimleri Türkiye'de sosyal bilimlerin karşı karşıya kaldığı sorunların anlaşılmasını kolaylaştırabilir. Bu sorunların nasıl anlaşıldığı üzerinde durmaktan daha çok yaklaşımın gerisindeki nedenleri yakalamaya çalışmak konuyu daha doğru çözümlemenin yollarını açabilir.

(1) Yılmaz Esmer, "Ahlaki Değerler ve Toplumsal Değişme", **Türkiye'de Bunalım ve Demokratik Çıkış Yolları,** TÜBA Yay., 1998, s.60.

(2) Jale Nejdet Erzen, "Demokrasi Sürecinde Sanat ve Kültür", **a.g.e.**, s. 245.

(3) **a.g.m.**, s. 248.

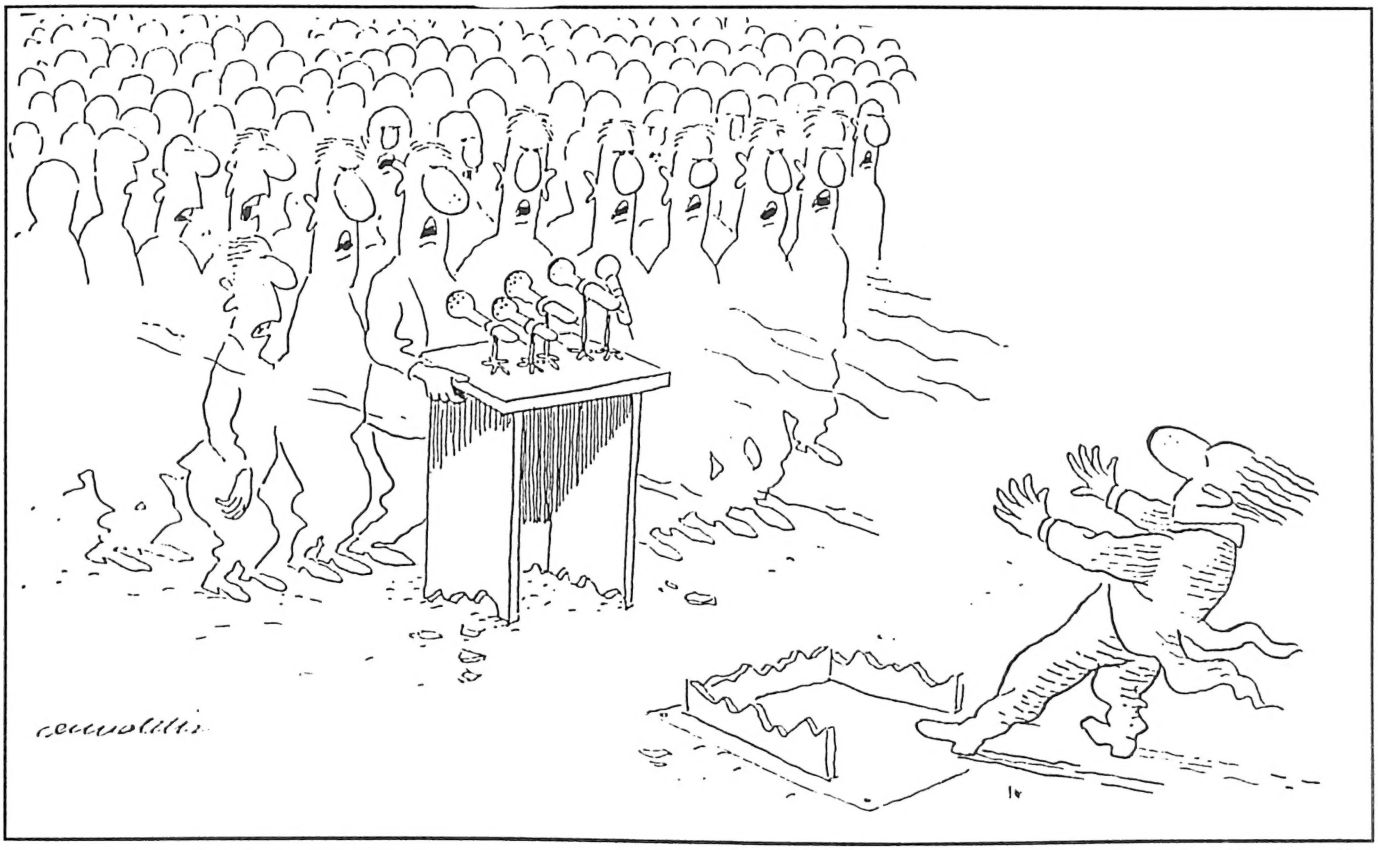

CEMALLETİN GÜZELOĞLU

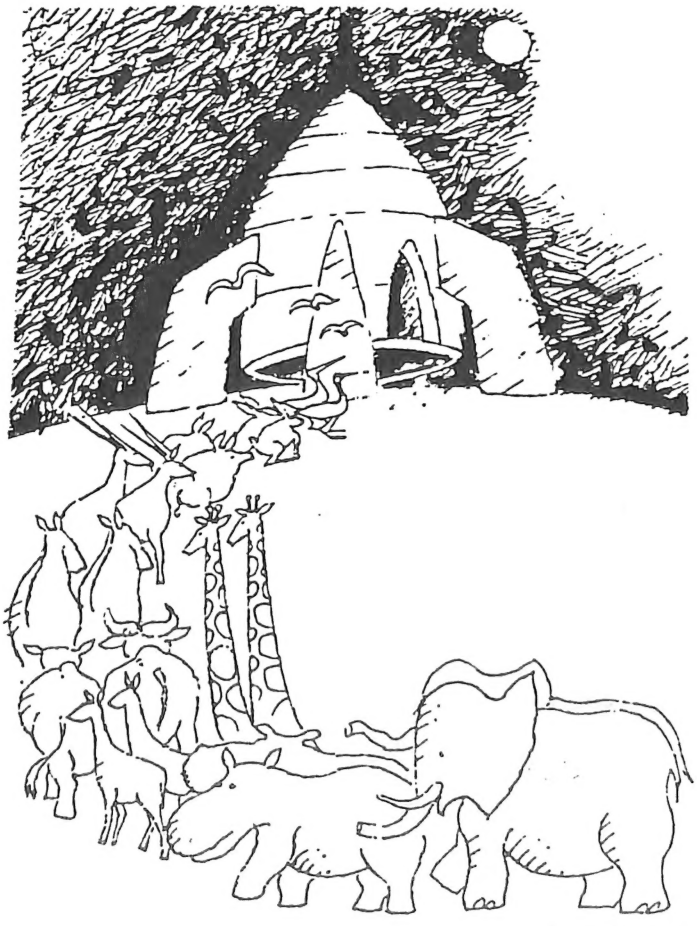

ALİ HERKÜL ÇELİKKOL

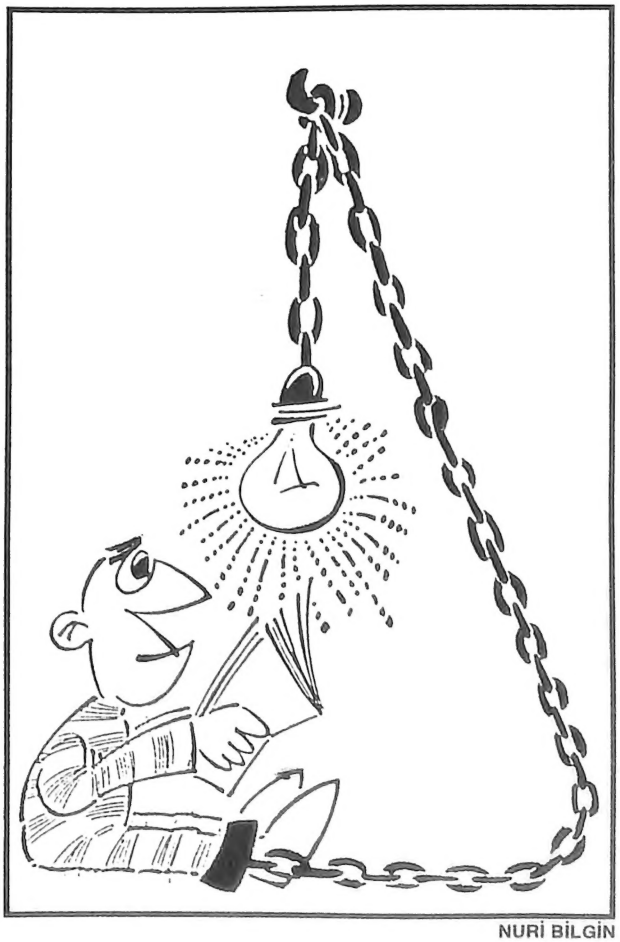

NURİ BİLGİN

ÇİZGİ YERİNE

■

MÜMTAZ İDİL

■

DEVLETİN SANATÇILARI, SANATÇILARIN DEVLETİ

Devlet sanatçılığı konusunda daha önce de çeşitli eleştiriler yapılmıştı, ama son dağıtılan unvanlardan sonra işin tadının kaçtığı, devletin sanatçısının olamayacağı, sanatçılar arasında böyle bir ayrıma gidilmesinin "sanatsal barışı" olumsuz yönde etkileyeceği ve bunlara benzer bir çok eleştiriyi beraberinde getirdi. Bir tek unvanları verenlerle alanlar bu eleştirilerden uzak kaldılar ya da eleştirenleri "kıskançlıkla" suçladılar.

İyi ama, daha önce bu unvanlar dağıtıldığında neden "devletin sanatçısının olamayacağı" gündeme getirilmemişti ve neden onlar bu unvanı aldıklarında "sanatsal barış" olumsuz yönde etkilenmemişti?

Bütün sorun gelip sayısal çokluğa dayandı. Yani daha önce devlet sanatçılığı bir avuç insana verildiği için gözden kaçarken, bir anda yüze yakın kişiye verilmesi unvanın ayrıcalığını ortadan kaldırdı. Öte yandan, önemli bir ayrıcalık kazanmamış da olsalar, devlet sanatçısı unvanını alanlar, alamayanlara göre ayrıcalıklı ve itibarlı sanatçılar olarak kabul edildi.

Devlet sanatçılığı unvanının bir anda, o güne kadar dağıtılandan birkaç misli olarak verilmesi, ne yalan söyleyelim, ödülün önemini de azalttı. Kuramsal olarak azaltmaması gerekiyordu, çünkü pratikteki uygulamada 10 sanatçının almasıyla 100 sanatçının alması arasında bir fark olmadı. Yani yeni devlet sanatçısı unvanını alanlar, eskilerin haklarını gasp etmiyordu, onların haklarını azaltacak bir ortaklığa girmiyordu. Hepsi devlet töreniyle gömüleceklerdi, hepsi artık yol geçen hanına dönmüş VIP salonlarından geçecekti, hepsi emekliliklerini avuçlarının içinde tutacaktı. O halde değişen neydi, bir kaşık suda fırtına kopartmanın anlamı neydi?

Eğer unvan, sanatçı olmayan birini sanatçı "mertebesine" yükseltseydi, tartışmalar haklı bir zemine çekilmiş olacaktı, ama öyle olmadığı unvanı alanların bir bölümü tarafından bile açıklandı. Bazıları unvanı reddederek daha somut olarak eylemlerini gösterdiler. kimileri daha "populist" yaklaşarak, sanatçının halkın seçtiği, beğendiği kişiler olduğunu, asıl jürinin halk olduğu savına sığındı.

Oysa gerek Kültür Bakanlığı'nın gerekse Cumhurbaşkanlığı'nın yaklaşımı yalnızca bir iyi niyet gösterisiydi. Herkese birden verilmesi mümkün olmayan bir unvanı, biraz daha yaygınlaştırmak, sınırlı olan avantajlarından daha fazla insanın yararlanmasını sağlamaktı. En büyük yanlışlık yöntemden kaynaklandı. Oysa Bakanlık da, Cumhurbaşkanlığı da iyi biliyordu ki, 500 kişiye de unvan verilse, yine memnun olmayan bir kesim çıkacak, tartışma şimdikinden farklı olmayacaktı. Dört kişiye verildiğinde, ki onların da hak edip etmedikleri pekala tartışılabilirdi, bir suskunluk yaşanırken yetmiş kişiye verilince ortalık ayağa kalktı. İşte ters olan, anlaşılmayan nokta da burası.

Sonunda tartışmalar bu unvanın artık bir değerinin kalmadığı noktasına doğru çekildi. Kaldırılması gerektiği savunuldu. Zaten yanlış yapılanmış, ardından da yönetmeliği değiştirilerek içi iyice boşaltılmış unvan mekanizmasına kimsenin aldırdığı yoktu. Ta ki, kalabalık bir grubun bu unvanı almasına kadar.

Unvanı alamayanların (daha doğru bir deyişle unvan verilmeyenlerin) unvanı alanlara yönelik sataşmaları yerinde değil, çünkü onların tercihiyle gerçekleşmiş bir alış-veriş yok ortada.

Sonuçta devlet kendi anlayışına dayanarak unvan dağıttı, alamayanlarla alanlar arasında bir uçurum yarattı. İkinci parti "yüzlük" açıklanana kadar bu da unutulur gider.

CUMHUR GAZİOĞLU

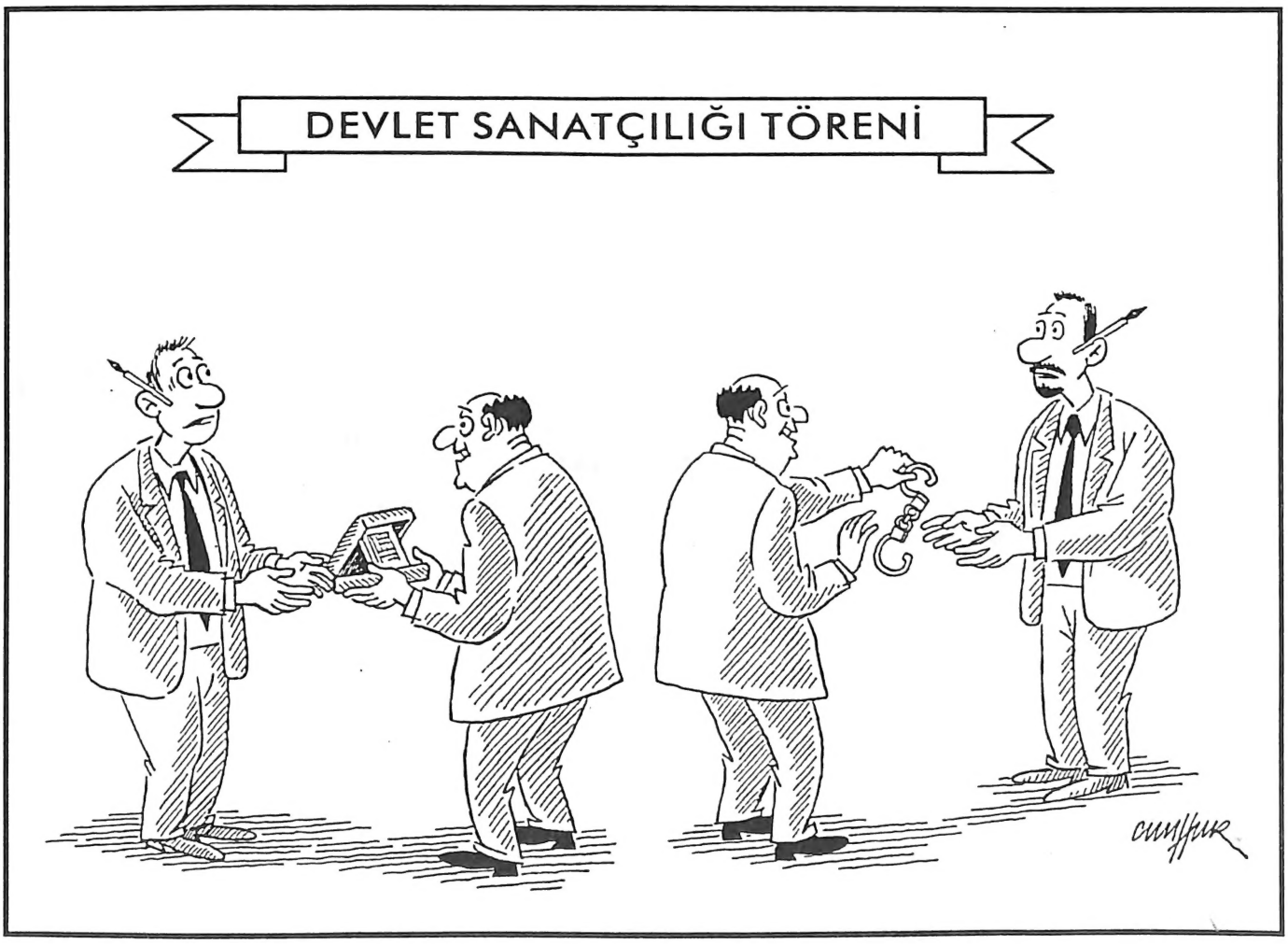

RUHİ TEK TREN PENCERESİNDEN

İŞİN SUYU ÇIKTI.

Gazetesini katladı, pencereden attı.

- Ne oldu?

- Ne olacak. Dosyalı kadın dosyalı adamla önce kavga etti, mahkemelik oldu, sonra birleşti. Memleketi pislik götürmeye başladı. Neye el atılırsa, insanın elinde kalmaya başladı. Kadın "Ben teminatım" dedi. Adam "ben teminatın" dedi. Bu durumda okkanın altına giden düşünenler, ülkeyi gerçekten sevenler, halk oldu. Dövüldü, işkenceden geçirildi, yetmedi öldürül-dü. kadının arkasındakiler, Adamın arkasındakiler seslerini çıkarmadı. Hepsi kutlu mutlu yaşadı.

- İşin suyu çıktı.

Tren monoton gürültüsüyle ilerlemeye devam etti.

İNSAN

Makinist düdüğü çaldı.

Gözlüğünü düzelten yolcu bir şiir okumaya başladı:

- "Ne uçan kuş olmak iste / Ne bir ağaç yapraklı / Ne de bir bulut ol havalarda gezen / İNSAN OLMAYA BAK İNSAN / olabilirsen"

MEHTER

Çocuk güldü.

Pencereden dışarı bakınca, soytarı giysili, takma pala bıyıklı bir grup sözüm ona yeniçeriyi gördü.

- Ah! Vah... vah...

- Ne oldu.

- Yandım aman yollu bağıran, çağıran bir mehter takımı... Herhalde milli bayram da geçit yapacak. İşte bunu anlamıyorum. Anadolu da kurtuluş için kan döken, çile çeken halkın kemikleri sızlıyordur. Bu Mustafa Kemal ve arkadaşlarını asi olarak idam fermanı çıkaran sarayın mehter takımı.

HAKAN SÜMER

MURAT ÖZMENEK

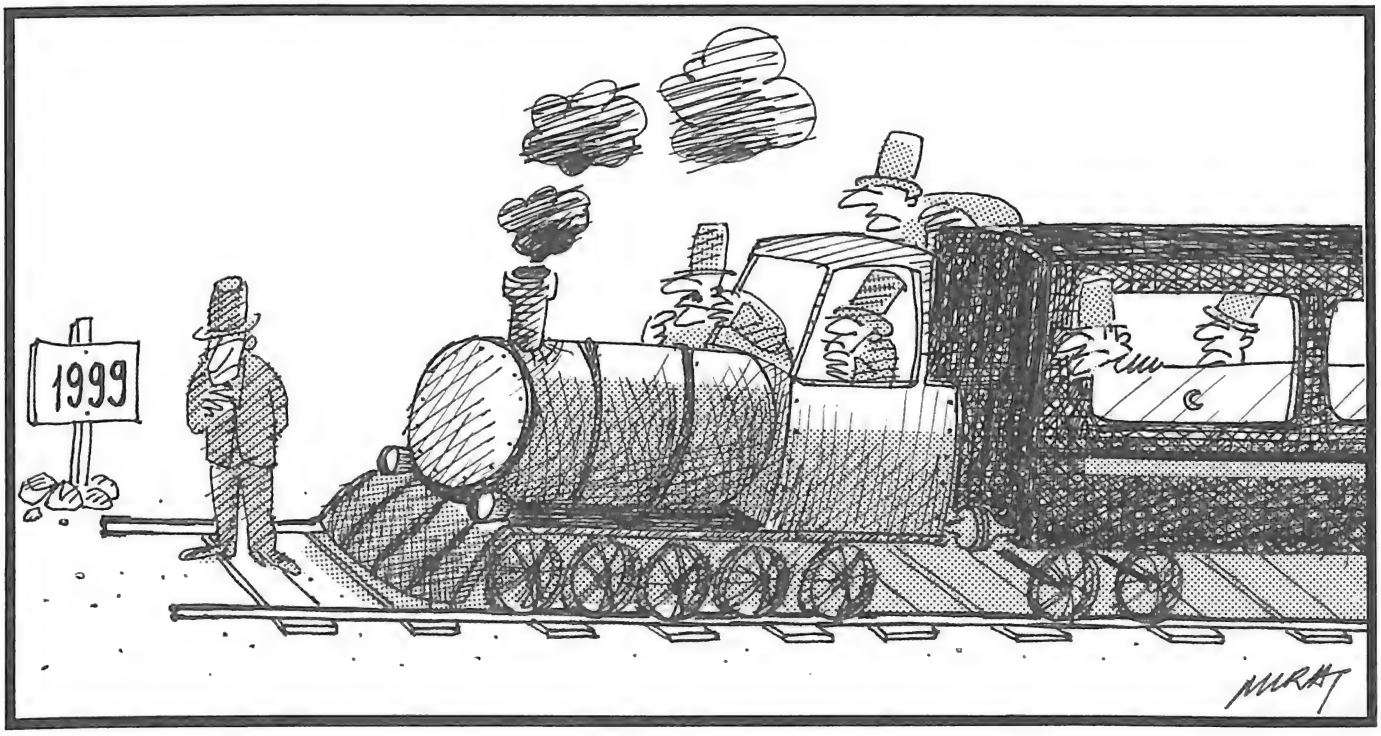

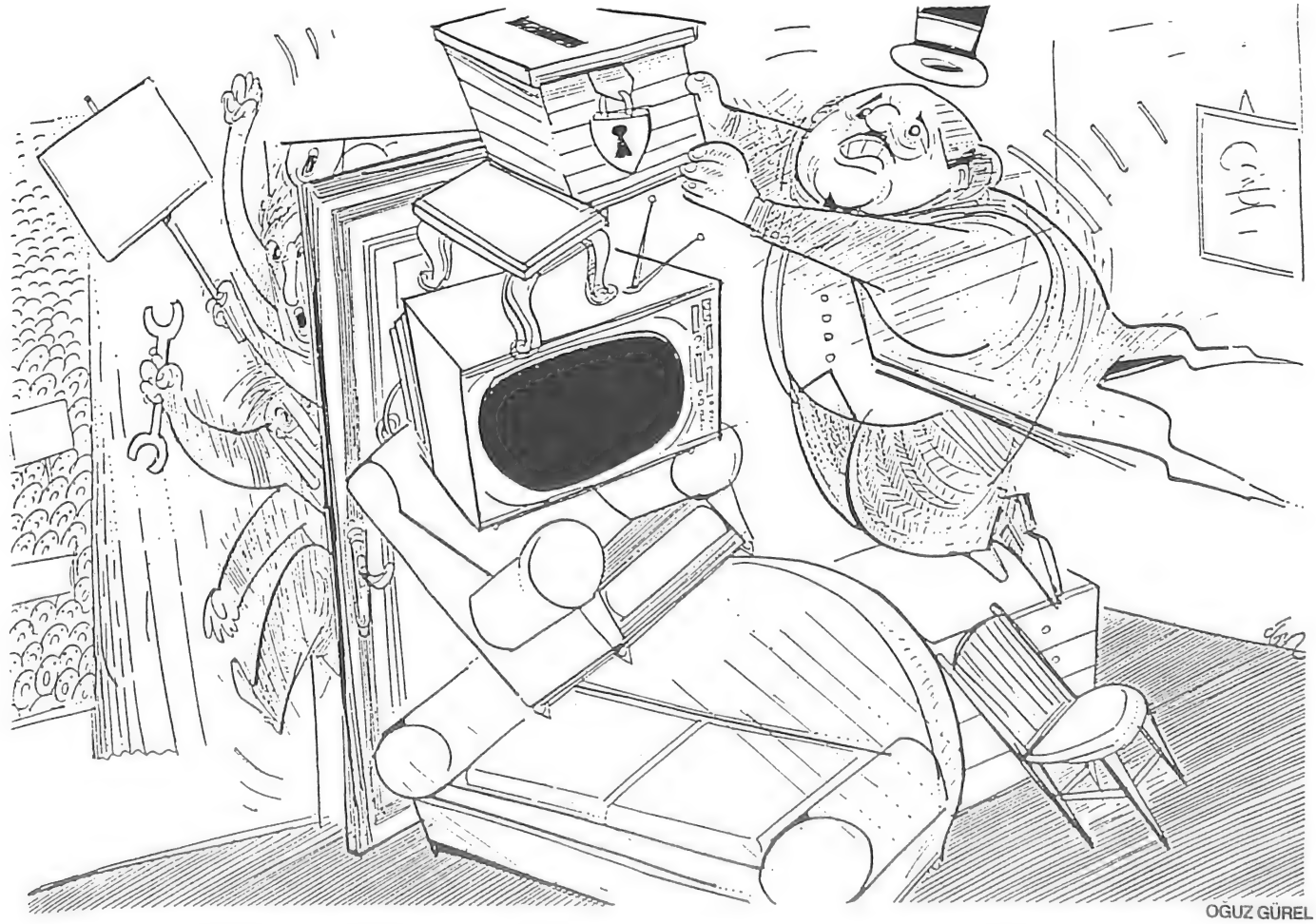

OĞUZ GÜREL

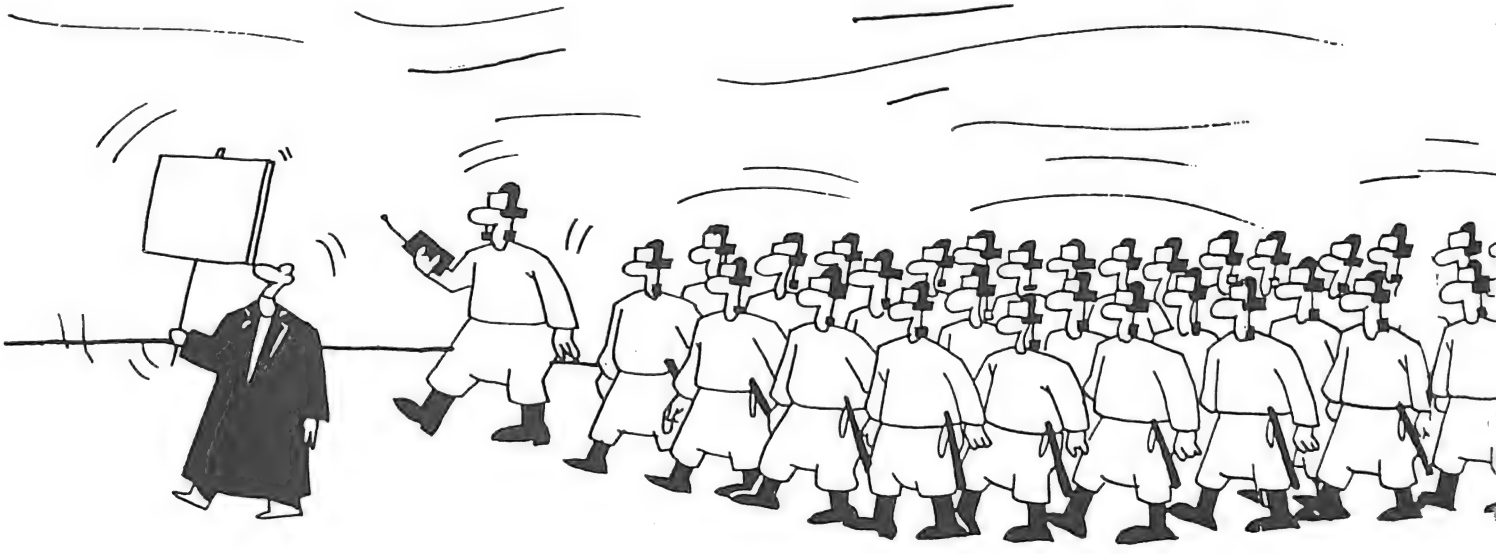

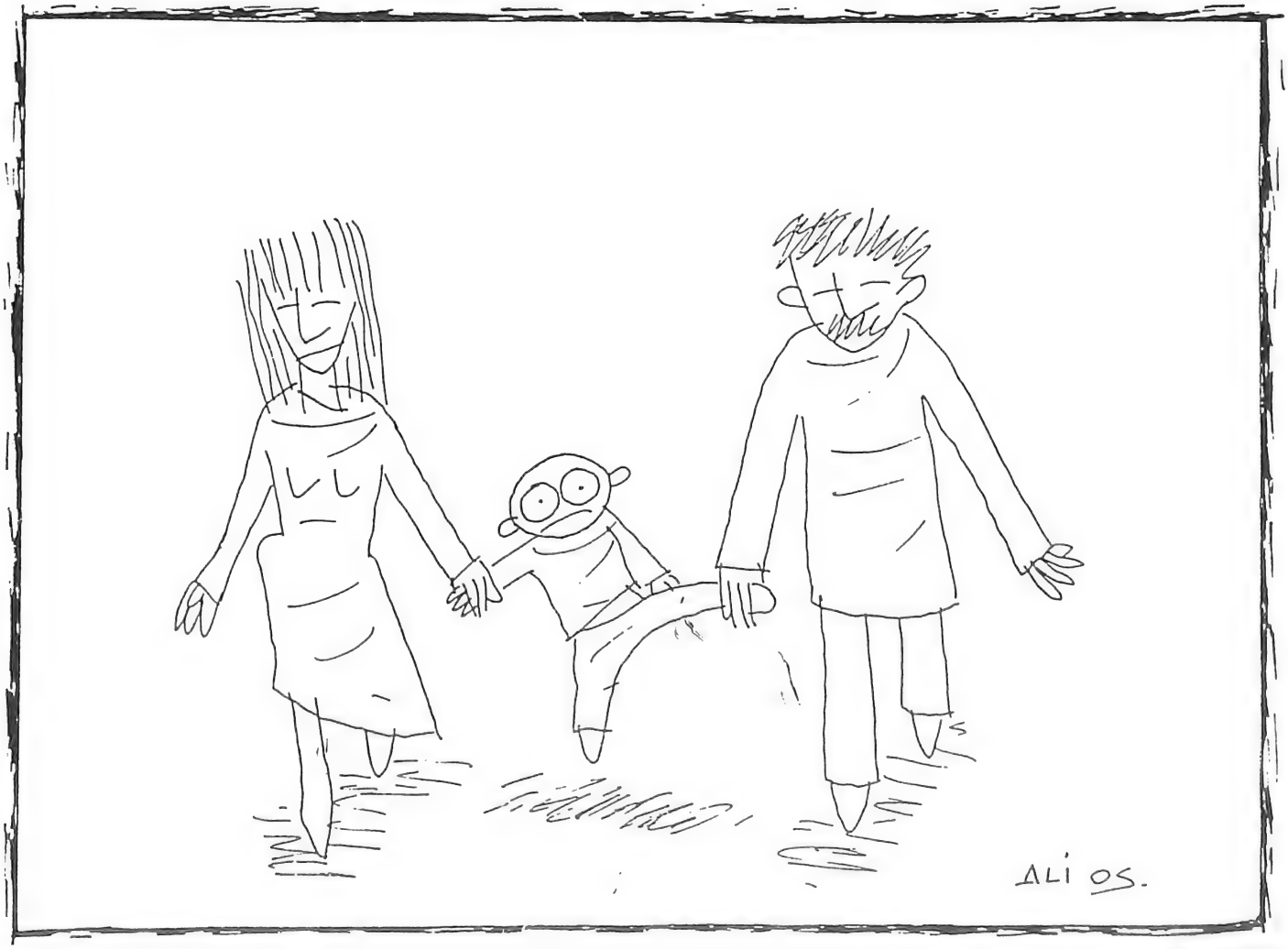

ALİ OSMAN TAŞ

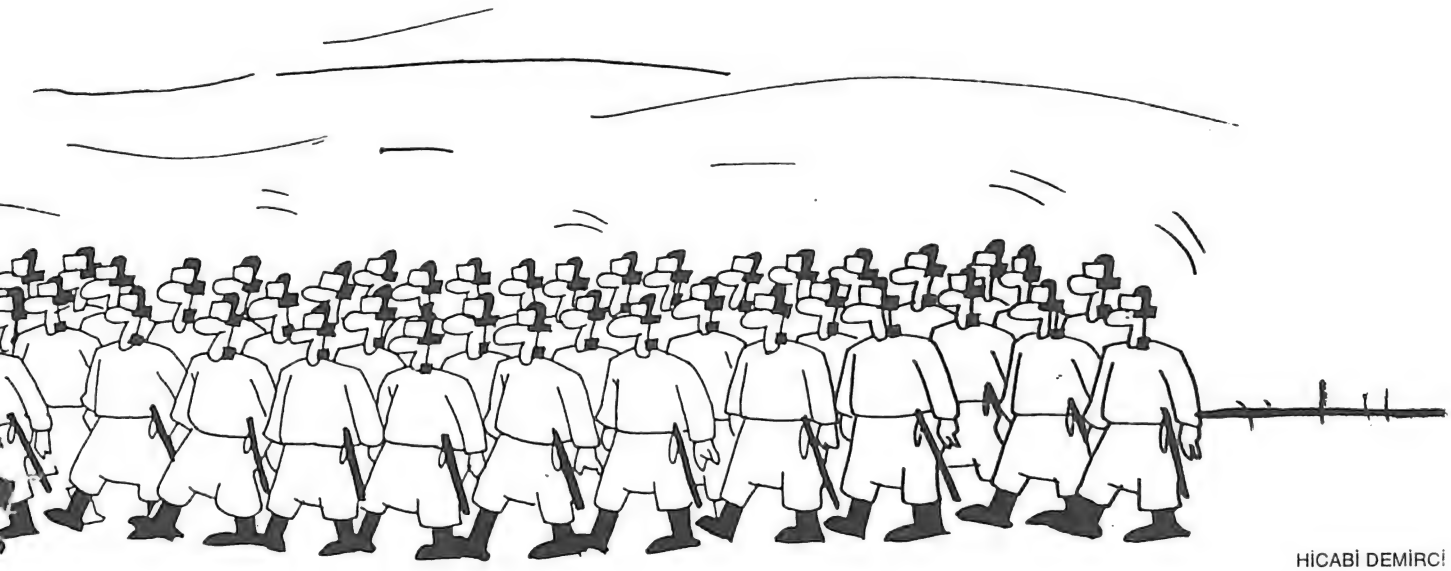

HİCABİ DEMİRCİ

TAYFUN AKGÜL

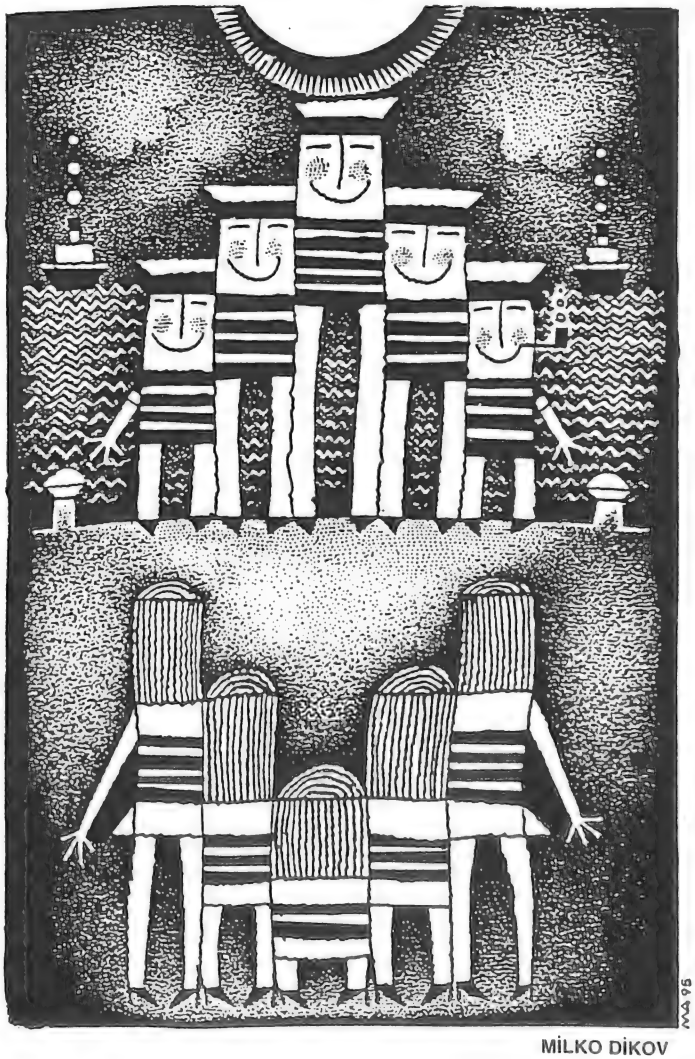

MİLKO DİKOV

GÜLDÜŞÜN ÇORBASI

■

ÖZGÜR ARHAVİLİ

■

DEVLET (BABA'NIN) BİR SÜRÜ SANATÇISI OLDU???

Önce seçici kurul aracılığıyla bir kaç tane seçtiler. Yetmez! az dediler. Bu sefer devreye S.....çici kurulu sokarak, sanatın da sanatçının da içine ederek sayıyı çoğalttılar. Devlet hep bunu yapıyor. Anlayacağın Devlet kendi sanatını sanatçısını kendi yapıyo... Bi sürü sanatçısı oldu. Devlet (Baba) bu kadar sanatçıyı netcek. Oturup bunlarla pişti oynayacak değil ya... Hem devlet pişti oynar mı? Aaa oynamaz. Sahi o sadece pişti yapar. Devlet bu nitelden soyut nicel ile parti düzenlesin, yani parti kursun. Adını da (DSP) =Devlet Sanatçı Partisi kosun. Başına da bir Tosun koşsun. Tosunun adı İstemiyen biri ossun adı da Talay... Bir adet de yanında Genel Sekreter ossun. Bu özel'in adı da Memed ossun...

... Ulan iyi de; Devletin partisi olur mu? Sanatçısı oluyo da partisi niçin olmasın? (Devlet) baba bu.. Ne zaman neyi sahipleneceği, isteyeceği belli mi olur?

Peki o yok, bu olmaz veya bu olmaz o yok... (olmadıya ossun) Gerçekten (Devlet) Baba, bu kadar sanatçıyı ne yapacak... Dedik ya (Devlet) Baba bu... Yoksam Evropa'ya; Bak benim bu kadar sanatçım var, Ben de batılıyım artıkım. Sanata, sanatçıya değer veriyom. Al beni yanına. Ben de Evropa Birliği'nde yerimi almak istiyom mu diyecek?.. Ya batı döner de; "Sanat ve sanatçı bir kerem evrenseldir. Hiç kimse ve kurm iyeliğine sokulamaz. Anlayacağın o hiç kimsenin değil herkesin ortak değeridir. Sorarım sana; sanatçım va diyorsun... Demokrasın var mı? İnsan hakların var mı? Çevre duyarlılığın var mı? Vaaa deme. Biliyorum ki yok. Koçum Bu işte diyemezsin yokum. Bana onlarla gelme. Bunlarla gel" der ise netcek Devlet.

Vaaa deyince çocukluğumdan kalma bir fıkrayı anımsadım.

Adamın babası ölmüş.. Kimse bu acı haberi söyleyemiyor. Biri çıkıp ben ona alıştıra alıştıra söylerim demiş. Nasıl söyleyeceğini sormazdan adamın yanına koşmuşlar. Geçmiş karşısına "Memed! Ne va Amed? Senin gadeşin va mı? Va! Senin abin va mı? Va! Senin eben va mı? Va! Senin anan va mı? VA! Peki senin baban va mı? Va! deyince sağ elinin bileğini sol eliyle yakalamış, öne kanırtarak Nah va! deyivermiş...

Beyler bazı şeyler Nah va!.. Evet bir şeylere sahip çıkıyor, birşeyler ediniyoruz ama, olması gerekenler yok. Olanları da yok ediyoruz.

Birileri memed gibi çıkıp, alıştıra alıştıra olsa da bir şeylerimizin olmadığını, olanının da yok edildiğini söylemeli... Söyleyebilmeli... Ya da bizi Devletimizin sanatçıları bile kurtaramayacak.

Devletin askeri va! devletin memuru va! Başında da babasısı...

Sizi bilmem ama ben tüm bunları biliyor idim. Bilmediğim Devletin sanatçısı olduğu idi. Öz çocukları gibi bağrına bastı onları. Onu da öğrendim. Peki kardeşim onlar devletin öz çocuğu da. birileri O... çocuğu mu?

Onlar bu ünvanı alıyorlar da, devletine (sanatçı) veremeyen B... Alkan'ların halı ne olacak? Yani Fedime Şahin'ler, Gonca Uyanık'lar (Başbakanlığın önünde domalan A Takımının onurlu soyunanı) Harika bir Avcı ve Ağu (Tü)ğba kibim, yükselen değerlerimizin son temsilcilerinin hali ne olacak. Özellikle B. alkan. Her ne kadar kendisinin Afrodit olarak tamlatmışsa da, diğerleri de bence en az onun kadar efsanevi gizem dolu nefertiti potansiyelleri.. Sanat ve sanatçılık bunların gizem dolu gizli bölmelerinde saklı... Devlet (Babam)ız perfonmansıyla er geç bu bölmeleri de keşfederek bu yükselen değerlere(de) ulaşacağına inanıyorum.

Sezen Aksu, Fikret Otyam, Orhan Pamuk vb.leri. Kim bunlar? Nasıl reddederler devletimizin verip veriştirdiği ünvanları. Siz kendinizi ne sandınız. Va mı sizin sandıklarınız? Bilmezmisiniz demokrasi ve insan hakları, çevre hakları gibi, sanat da evrensel bir olgu, sanatçı da onun evrensel neferi... Ne anlarsız siz bunlardan?

Ünvanı reddetmeyen ve en az bunlar kadar anlamayan potansiyel anlayışsızlar da var. Bunların bir çoğu zaten hapislerde sürgünlerde çürütülüyor. Geçmişi anımsamazlar. Sabahattin Ali'nin, Nâzım'ın başına gelenleri ve de daha bir çoklarının işkenceden geçirilip ölümlere gönderildiğini... Sivas'larda yakıldıklarını.... Bunların çoğu "Sanat vatansızdır, sanatın vatanı kendi özgül dilidir" diyen vatan haini olduklarını biliyok. Bunlar istedikleri kadar reddetsinler. Sağolsun reddetmeyecek potansiyellerimiz. Fadime Şahin'ler, Gonca Uyanık'lar, B. alkanlarımız. vb.lerimiz.

Amaaan benimkisi gereksiz streç... Boşu boşuna streçe sokuyorum kendimi.....

ER.KARAYEL

ERDOĞAN KARAYEL

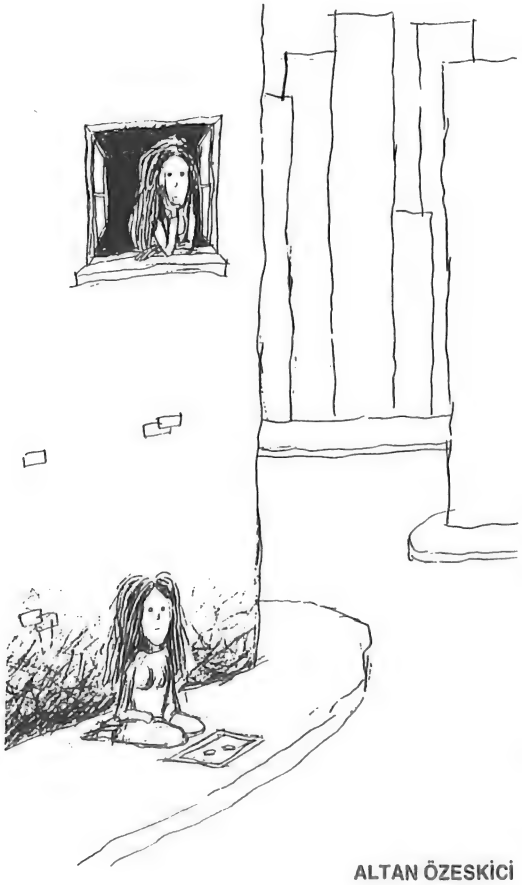

ALTAN ÖZESKİCİ

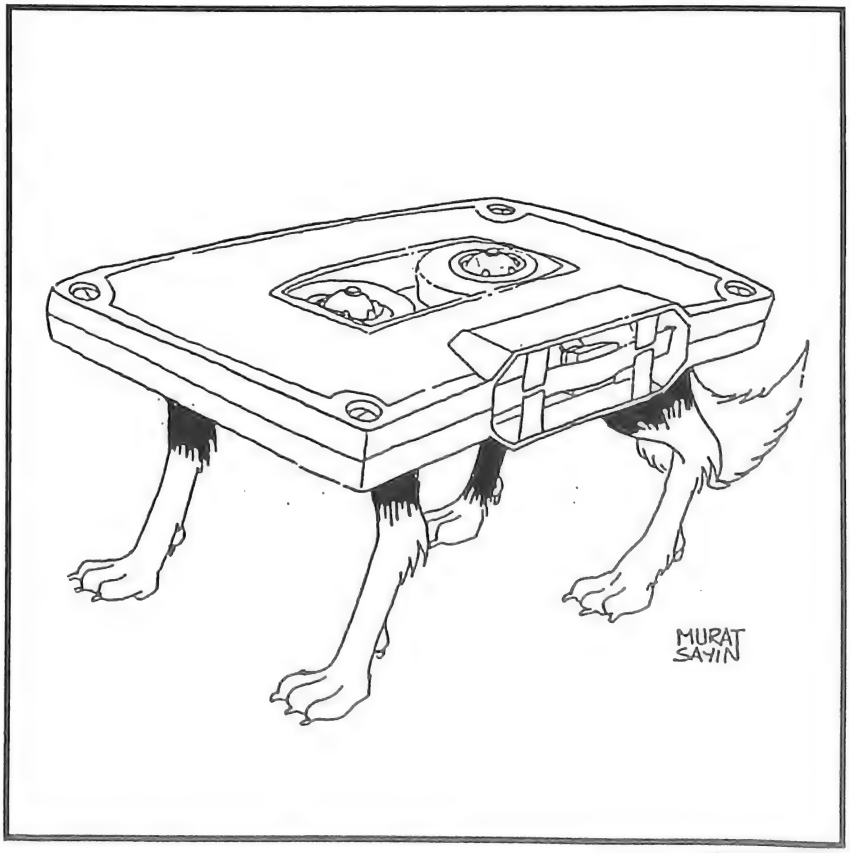

MURAT SAYIN

ALTAN ÖZESKİCİ

KARİKATÜRİST ANEKTOTLARI

■

YENER ÇAKMAK

■

SEDAT SİMAVİ'NİN KALEMİNDEN SURURİ GÜMEN

KARİKATÜRİST ve arkadaşım Sururi (Gümen), az konuşan insanlardandır. İşte onun bütün kıymeti de buradadır. Az konuşur amma hepimizden çok görür. Bu meziyet, bir karikatürist için bulunmaz bir mazhariyettir.

Bizim meşhur karikatüristlerimize bir göz atalım: Cem, Sedat Nuri, Cemal Nadir, Ramiz bunların hepsi, hep az konuşan insanlardı. Kısacası geveze bir adamın ben karikatüristliğine inanmam. Çünkü geveze adam güldüreyim derken, kendisi gülünç olur. Sizlere tavsiyem: Sururi'nin albümünü bu gözle tetkik etmenizdir. Bu çok değerli sanatkâr, yaşadığımız devrin en ince, en mütecessiz kalemidir. Bugün artık büyük sanatkâr Sururi'nin bu taraflarını bilmeyen hemen hemen yok. Fakat seneler evvel kendisinde bu taşan istidadı yakaladığım ve "İşte Cemal Nadir'den boş kalan yeri dolduracak Türk Sanatkârı" dediğim zaman en yakınlarım bile bana dudak büker gibi olmuşlardı. Bugün hepinizin bilip sevdiği, sanatına değer verdiği Sururi'yi ben herkesten evvel görüp sezmiş olmanın gururunu hâlâ duyarım.

Onun muvaffakiyetinin günden güne artışını görmek, biraz da benim gurur hazinemin dolması demek oluyor.

Sedat Simavi
(Sururi Karikatür Albümü-1953)

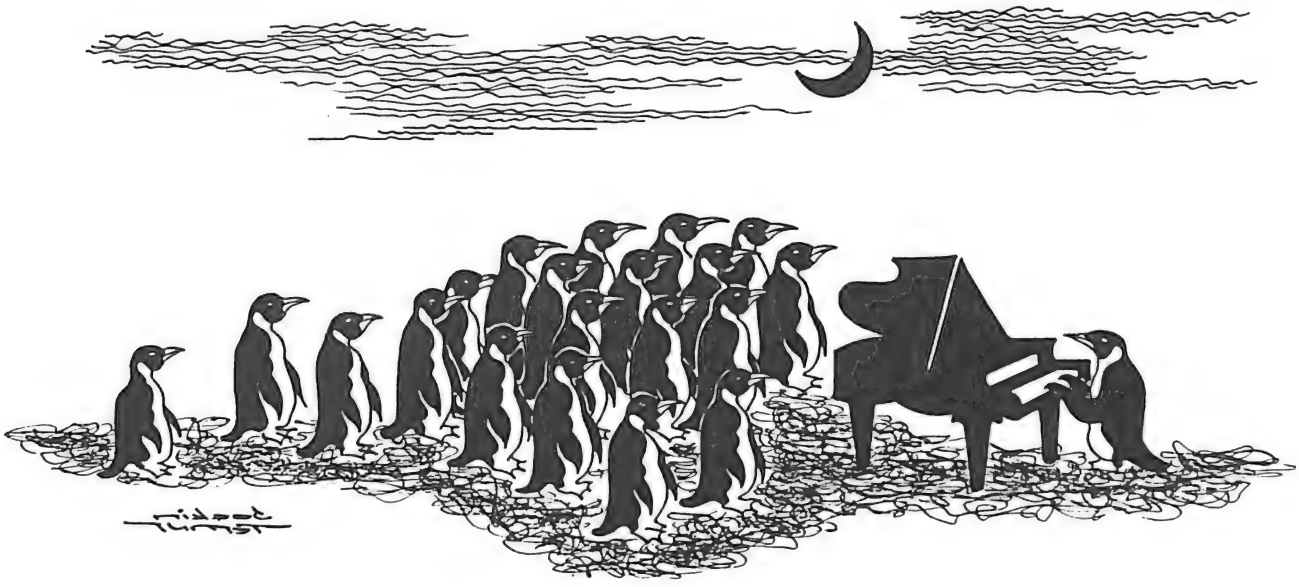

SEÇKİN TEMUR

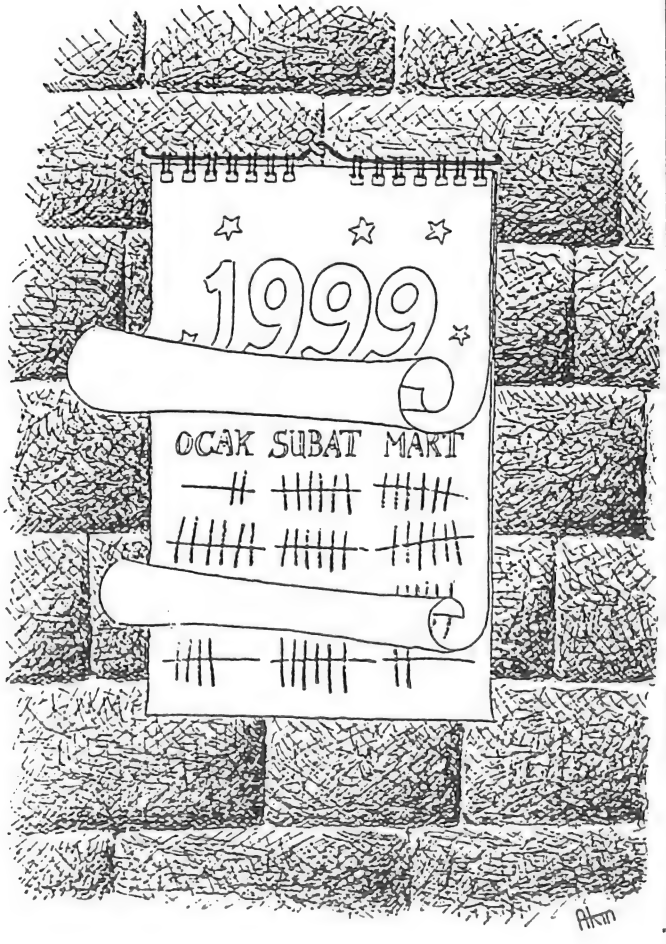

AKIN ÖNDER

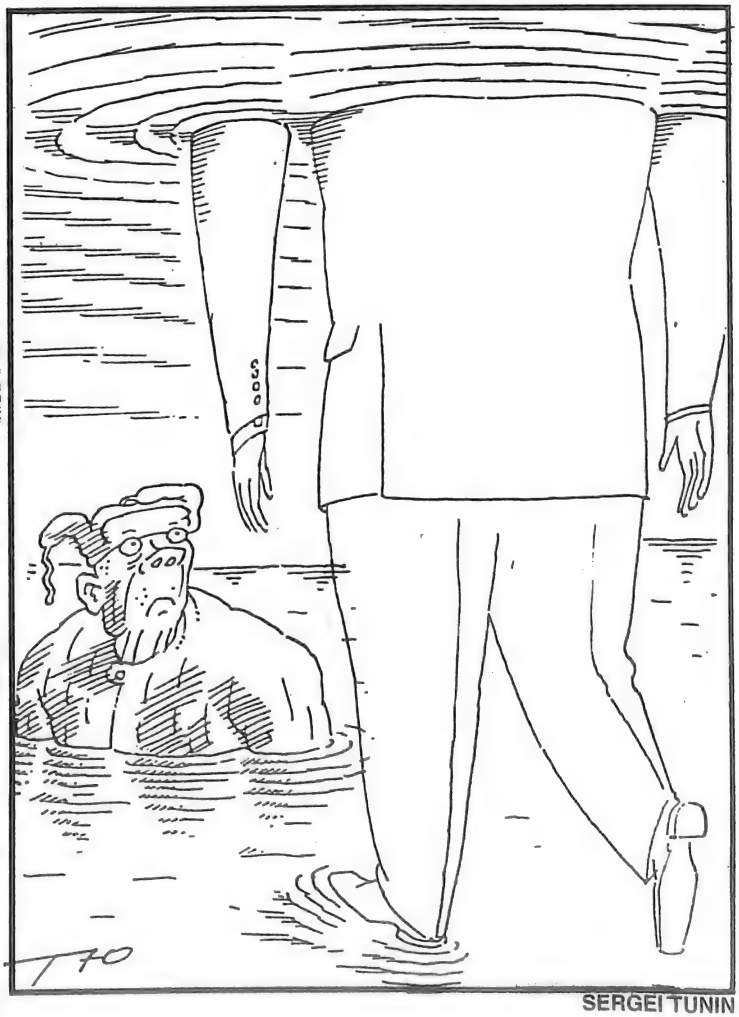

SERGEI TUNIN

dinozorun yeri

hüseyin atabaş

ANAHTAR DELİĞİ ÇIKMAZI...

Büyük romancımız Reşat Nuri Güntekin, Anadolu Notları kitabında, çocukların ve gençlerin, annelerine konuk gelen komşu kadın ve kızları oda kapısının anahtar ya da budak deliklerinden seyrettiklerini anlatır. Anlaşılan, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı'mız bakire Işılay Saygın hanımefendi bu kitabı okumamış. Eğer okumuş olsaydı, yasaklanması için derhal girişimde bulunurdu. Öyle ya, kökü "edep"ten gelen edebiyat yapıtlarında böylesi "muzır" konuların ne işi var? Işılay Hanım'ı boşuna mı bakan yaptılar? Kadının görevi bu gibi "edepsizliklerin" edebiyattan, bilimden, sanattan, toplum ve aile yaşamından söküp atmak değil mi?

Ama birtakım "ahlaksızlar" onu bir türlü anlamak istemiyorlar. Anlasalardı üstüne gitmekten vazgeçer, ona minnet duygularını ifade ederlerdi!..

Şimdi nerden çıktı bunlar, diyeceksiniz? Vallahi ben çıkarmadım! Sizin gibi ben de zaman zaman, çağımızdaki "fareli köyün kavalcısı" televizyon ekranına aptal aptal bakakalıyorum. Öyle bir anda, interStar'ın hızlı "televizyon gazetecisi" ve sunucusu Hakan Aygün'nün "Gece Hattı" haberlerinin sonunda; Sincanlı Turgut, Dr.Haydar Dümen ve popçu Nida ile bir olayı(!) canhıraş tartıştığını gördüm. Ve şekerleme vaziyetini bertaraf ederek kulak kesildim. Efendim, adını ilk kez duyduğum, cahilliğime bağışlayın, Nida'nın şarkılarından birine (kaç şarkısı varsa) klip çekilmiş. Hani o tür kliplerin hep bir hoş öyküsü olur ya, bu klipte de o "hoş öykü", oniki yaşlarında bir çocuğun evin yeni gelinini odasının anahtar deliğinden gözetlemesi üzerine kurulmuş. Aslında çocuğun kötü bir niyeti yok, yengesinin nasıl biri olduğunu merak ediyor, ağabeyinin başının yanıp yanmadığını öğrenmek istiyor. Yüz ifadesinden, dudaklarını yalamasından gelin kızı beğendiği anlaşılıyor, ağabeyi adına mutlu oluyor!..

Çocuk bu, yengenin odasında soyunup dökünmesi ekrana yansırken, birilerinin ekran başında apış aralarını kaşıdığını nerden bilsin? Ama Işılay Hanım, bekâret deneyimi birikimi ile, böylesi ahlaksız insanların olabileceğini şıp diye kestiriyor ve klibin yasaklanması için eyleme geçiyor, görevi gereği!.. İşte, tartışılan konu bu, yasaklama sorunu.

Dr. Haydar Dümen üstadımız, söz konusu klibin bir "estetik erotizm" örneği olduğunu öne sürerek diyor ki: "Estetik erotizm, insanın evreminin kanıtıdır, yaratıcılığın motivasyonudur... Ne yazık ki, estetik erotizm, Türkiye'de çok kısıtlıdır. Her şey çok çabuk dejenere ediliyor. Yaratıcı bir motivasyon olan erotizm, cinselliğe, dahası bayağılığa dönüştürülüyor." Sonra da, Işılay Hanım'ın bu tür girişimlerini cinsel dürtülerini bastırmasına bağladı. İlâhi Dümen Hoca!..

Bizim Sincanlı Turgut ise, bir ara yayına telefonla katılan "Şehir Anneleri"nin erkek başkanı gibi, olayı "ahlâk sükûtu"na bağladı ve ağzından bal damlaya damlaya dedi ki: "Ben çocukluğumda hiç anahtar deliğinden bakmadım. Üstelik; anne, baba ve dört kardeş bir göz odada büyüdük..."

İlahi Turgut, senin anahtar deliğinden bakmaya ihtiyacın olmamış ki!..

Genç popçu kardeşimiz Nida; "Ben anahtar deliğinden baktım" deme cesaretini gösterdi ve ekledi: "Çünkü ben, Turgut Abi'ye göre daha genç bir jenerasyondanım."

Ne olacak, zamane çocuğu!..

Ankaralı ve de Sincanlı Turgut'un söyledikleri bizim Temel'i anımsattı bana. Efendim, Temel, her gün yüzü gözü yara beri içinde gidiyormuş okula. Öğretmeninin dikkatini çekmiş bu durum ve sormuş; "Oğlum Temel, nedir bu halin? Her gün dayak yiyip okula geliyorsun. Kim dövüyor seni?" Temel; "Babam gecenin bir saatinde, 'Temel oğlum uyudun mu?' diye soruyor. 'Uyumadım' diyorum. Biraz sonra bir daha soruyor, yine 'uyumadım' diyorum. O da bir güzel dövüyor beni." Öğretmeni akıl veriyor Temel'e: "Oğlum, baban sorduğunda sen de sesini çıkarma..." Ne ki, ertesi gün Temel daha kötü bir dayak yemiş olarak gidiyor okula. Öğretmen merak içinde: "Temel ne oldu yine, dediğimi yapmadın mı?" Temel; "Yaptım öğretmenim" diyor. "Babam, 'Temel, uyudun mu?' dedi, sesimi çıkarmadım, yine sordu, yine sesimi çıkarmadım... Biraz sonra da anneme; 'Ben geliyorum' dedi. Annem, 'Bekle, ben de geliyorum' deyince korktum ve: 'Nereye gidiyorsunuz, ben de geleceğim" deyince olanlar oldu. Babam her zamankinden daha çok dövdü beni!.."

Umarım, Ankaralı ve de Sincanlı Turgut akıllılık edip böyle dayaklar yememiştir...

Neyse, bilelim ki, çocuklarımızı kurtarmak için, klip yasaklamak çözüm değildir. Çözüm için ilk adım, başta ekonomik koşullar olmak üzere, olayları bir bütünlük içinde değerlendirecek kafaya sahip olmaktır. Öyle bir kafa gören olursa, insaniyet namına lütfen haber versin!..

ALİ ŞUR

MURAT SAYIN

AHMET ERKANLI

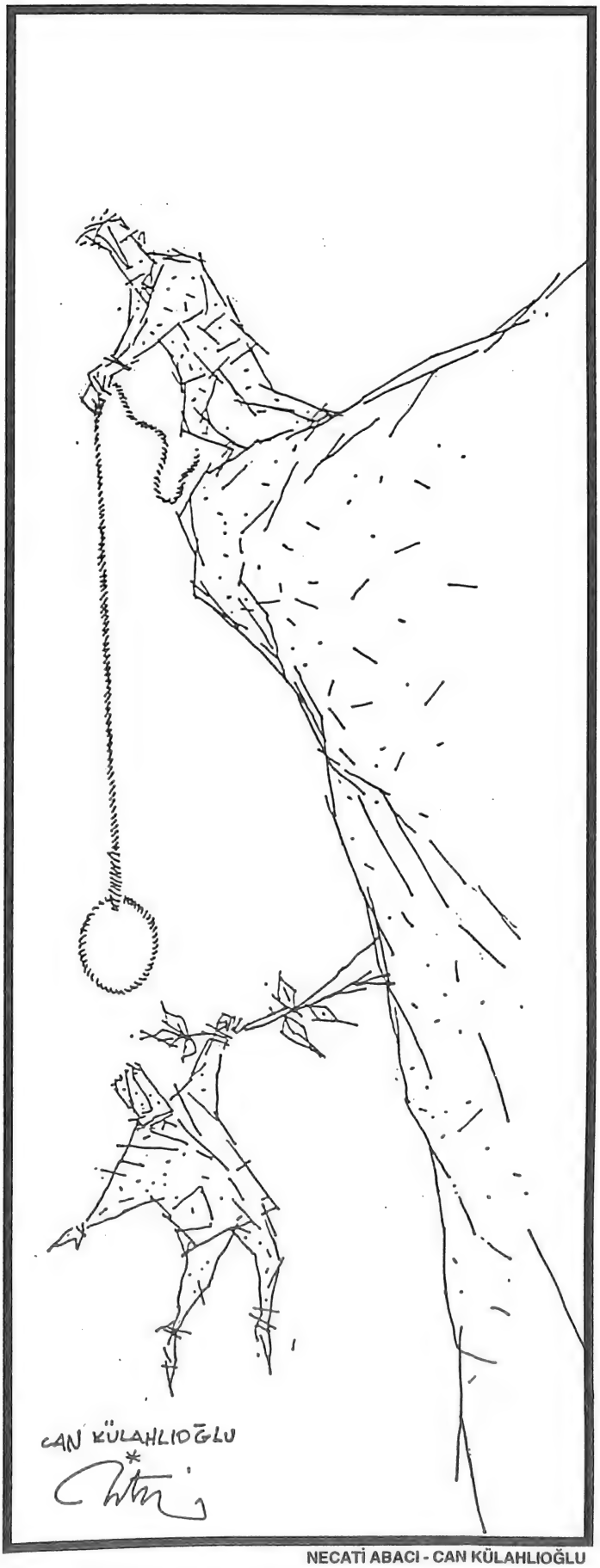

NECATİ ABACI - CAN KÜLAHLIOĞLU

D. Neşe Binark

•

Yeldeğirmenleri

Kadırgalı Dulsina derler bir hatun kişi yaşardı, Barselona'nın Şebinkarahisar nahiyesine bağlı Madrit köyünde... Babasının çiftliğindeymiş gibi at koşturur, yan gelir yatar, horoz öter kalkardı. Yaşamındaki bu olağanüstü hareketlilik ona bıngıl bıngıl yağ, löp löp et olup, baldır ve basen yoluyla geri dönerdi. İnkarcı bir zihniyet gütmesine aile terbiyesi müsaade etmeyeceğinden yediğini içtiğini hiç inkar etmez, dişinden tırnağından artırır harp çıkma tehlikesine karşı göbek ve kalça dolaylarında stoklardı. İspanya'nın bıçkın zontalarına zinhar pas vermez, hoş o versede karşısındakilerin tenezül edip almayacağını bilmezdi. Onu ne mahalle bekçileri, ne mezbaha işçileri ve nede gezici memleket sünnetçileriyle dişçileri istediydi de "IIIıiıH!" dediydi... Kadırgalı Dulsina'ya bir gün bir rüya gözüktü... Rüyada ak saçlı dede ile bastonu yerine ak atlı bir şövalye ve mızrağı vardı. Kan ter içinde uyandı Dulsina, nasıl adamdı yahu bu şövalye?.. Allah seni inandırsın boy pos onda, kaş göz onda, yükte hafif pahada da ağırdı. Aklı saçlarına paralel uzamış, fikri de kafasına arkadan lastikle takılmıştı. Dulsina melül melül boşluğa baktı... Rüyasındaki şövalyeden aklında kalan bir çift gamzeli yanaktı. Derin bir iç çekip kendini kaderin kollarına bıraktı. Birgün üç turlu belediye seçimlerinin yapıldığı binada zevk olsun diye hela temizlerken Don Kişot'a gözlerini taktı. Haftalar geçti aradan... Dulsina, aşkından ağzına bir lokma koyamaz oldu, sofrasından artan lokmalarla Güney Afrikada cümle alemin karnı doydu. Gözlerine geceleri dirhem uyku giremez oldu. Onun kara sevdası ahaliye yaradı; 7.4 şiddetinde horultusundan tüm kainat kurtuldu. Gelelim Don Kişot'a... Dulsina ona göre fazlaca yuvarlaktı... Amanın da bu kız olağanüstü ataktı... Dulsina aşkını beyaz bir gül ile anlattı... Fakat heyhat, Don Kişot'un akşam yediği balık bayattı... Mide fesatına uğradı da, Dulsina'nın aşkından transit geçti...

Dulsina öfkelendi, gamzeleri düşünüp dellendi... Bir gün yazmak için ona bir pusula, tam otuziki saat bekledi pusuda... Tıngır mıngır yaklaşırken Don Kişot yola fırladı Dulsina... "Ey şövalye, şövalye... Mademki olmadın bana kavalye.. Silahları ve yeri sen seç" diye haykırdı iki eli belinde... Don Kişot sendeledi.. "De get kadın, kafamı bozma" dedi... "Silah dediğin şey hikaye, varmısın sen yel değirmeni biçmeye?"

Dulsina Don Kişot'a Don Kişot Dulsina'ya baktı, gözleri birbirinin yüreğine aktı. Dulsina ve Don Kişot aslında birer hıyardı... Ne kadar inkar etselerde ruhları arasında beşik kertmesi vardı... O gün, bu gün bir Dulsina, bir Don Kişot ne zaman ki sırt sırta verdiler, yeldeğirmenlerinin topu külliyen ayvayı yediler...

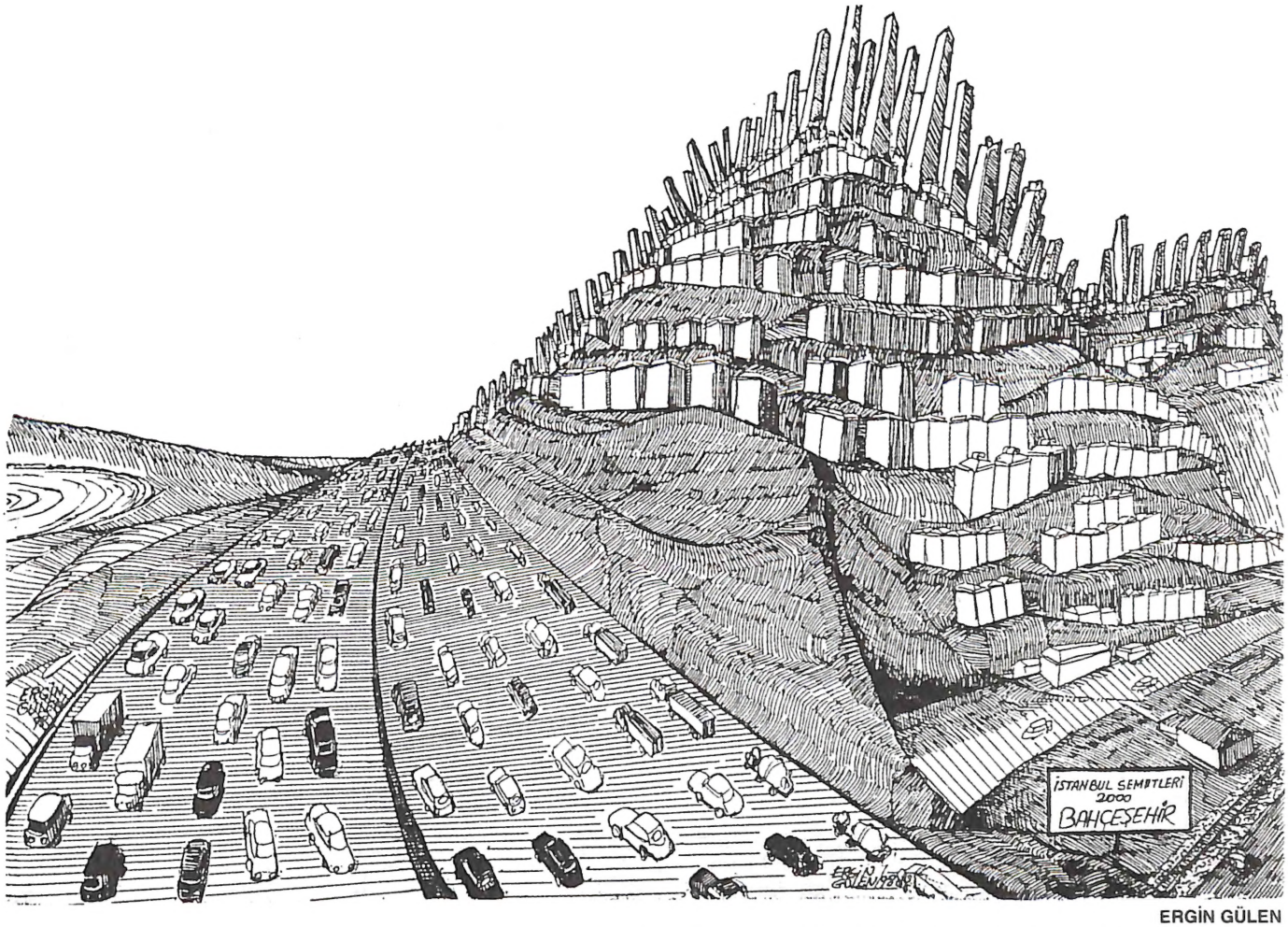

ERGİN GÜLEN

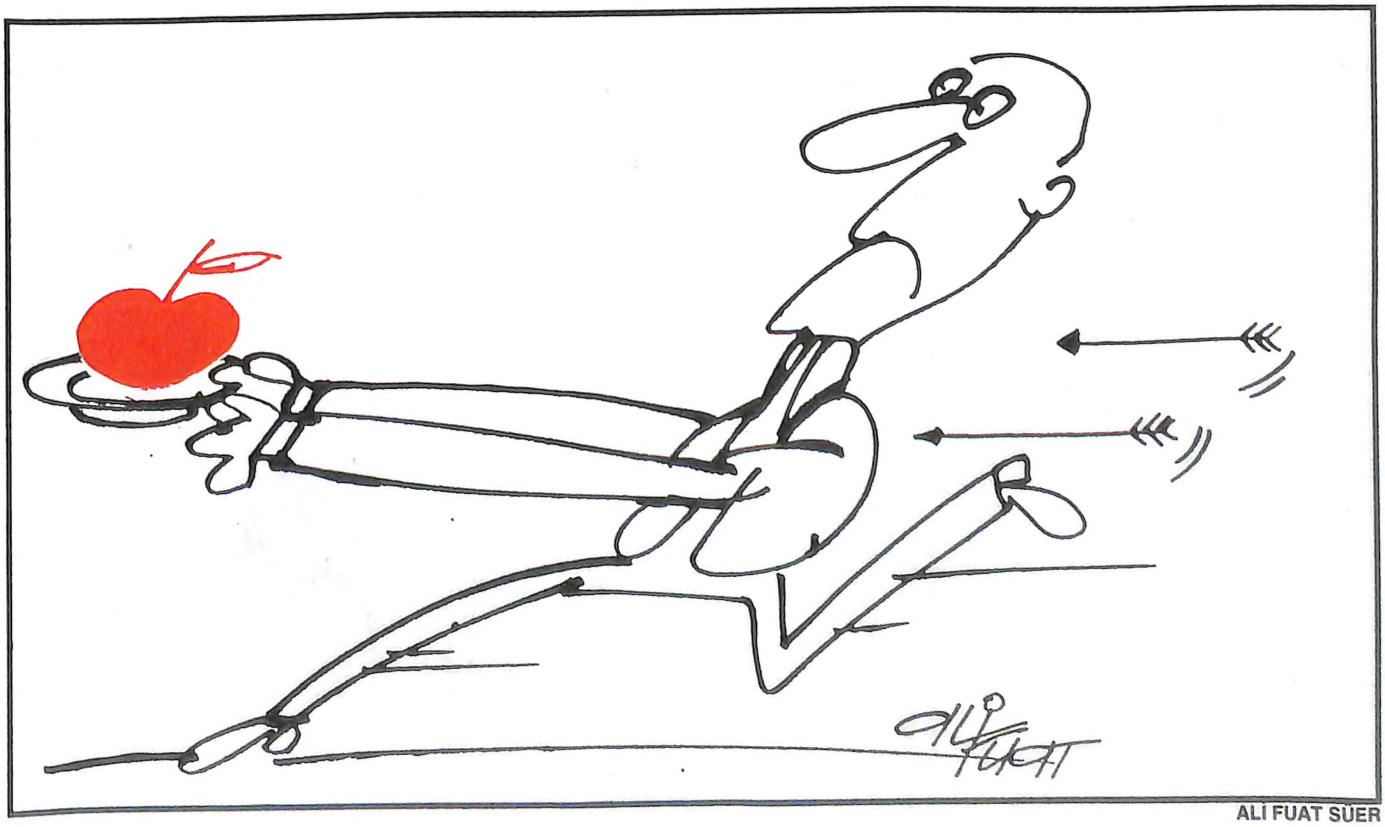

ALİ FUAT SÜER

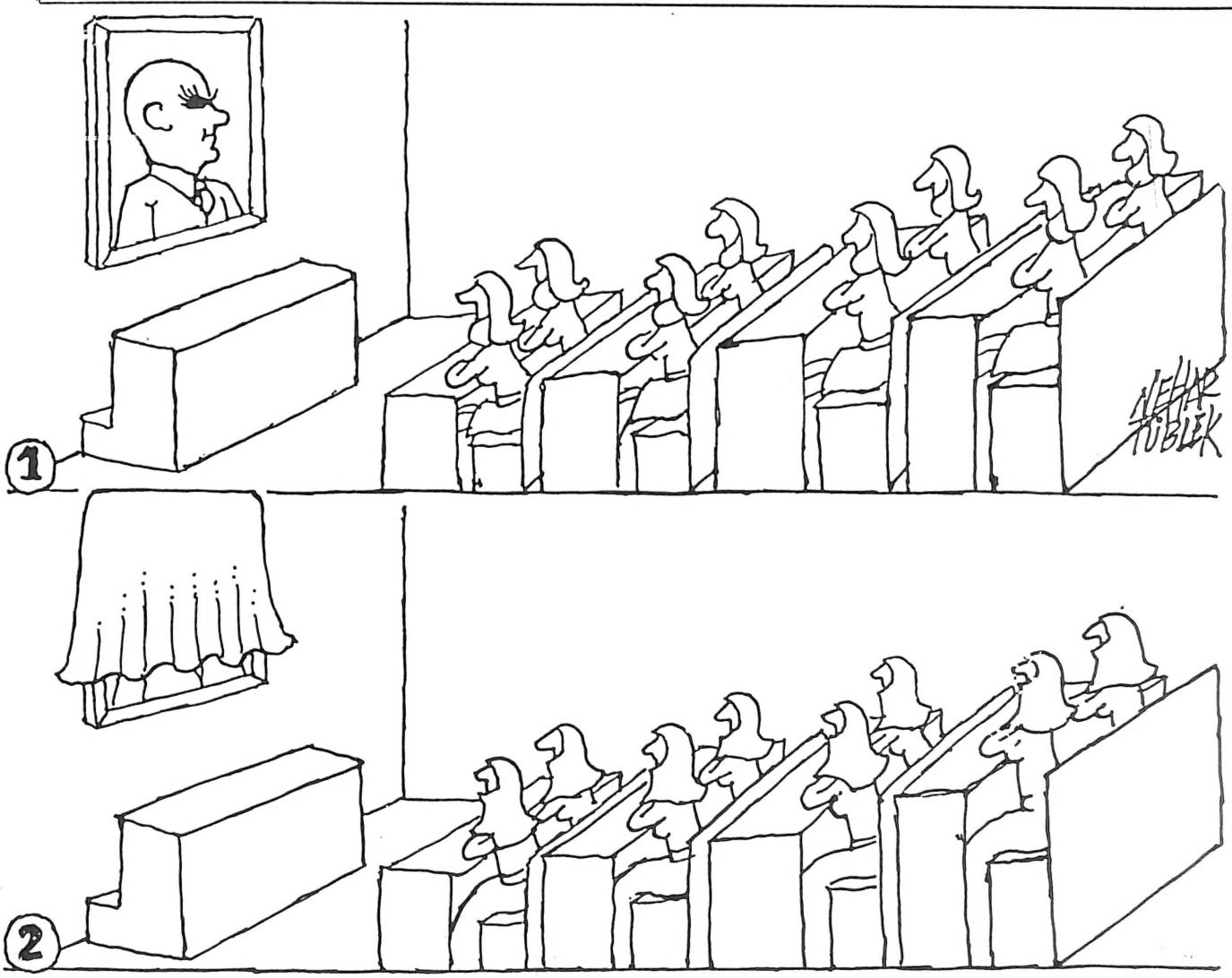

NEHAR TÜBLEK

ÇEVREMDEKİLER — GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU

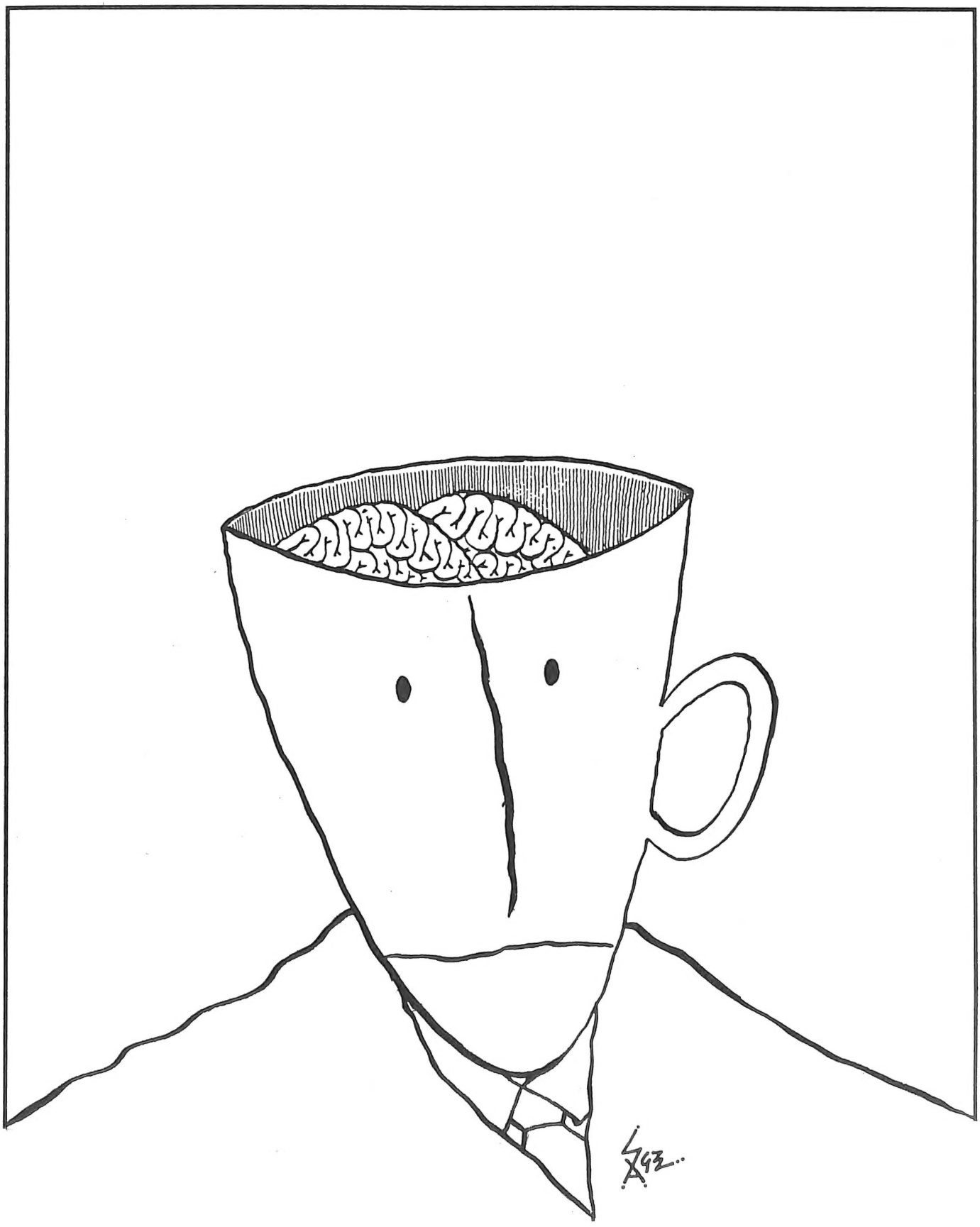

SÜNDÜZ AKMAN

ART
TONGUC 93